TARIM VE BALIKÇILIK ÜRÜNLERİNİN İŞLENMESİ VE PAZARLANMASI İLE İLGİLİ FİZİKİ VARLIKLARA YÖNELİK YATIRIMLAR

BAŞVURU ÇAĞRI REHBERİ

IPARD II

13. BAŞVURU ÇAĞRI DÖNEM

Katılım Öncesi Yardım Aracı
Kırsal Kalkınma Programı (IPARD II)

TARIM VE BALIKÇILIK ÜRÜNLERİNİN İŞLENMESİ VE PAZARLANMASI İLE İLGİLİ FİZİKİ VARLIKLARA YÖNELİK YATIRIMLAR

BAŞVURU ÇAĞRI REHBERİ

13. ÇAĞRI

2023 - V13.0

Bu çağrı kapsamında sadece makine ekipman ve yenilebilir enerji yatırımları desteklenecektir.

İÇİNDEKİLER

1. IPARD PROGRAMI VE AMAÇLARI 1

1.1. IPARD PROGRAMI HAKKINDA BİLGİ 2

1.2. GENEL VE SPESİFİK AMAÇLAR 2

2. BAŞVURU KOŞULLARI 5

2.1. NİHAİ YARARLANICILAR 6

2.2. GENEL UYGUNLUK KRİTERLERİ 6

2.3. SPESİFİK UYGUNLUK KRİTERLERİ 9

2.4. BAŞVURAMAYACAK OLANLAR 13

3. DESTEK BİLGİSİ 15

3.1. SAĞLANACAK MALİ DESTEĞİN ŞEKLİ, KAYNAĞI, UYGUN HARCAMA TUTARI VE TAKSİT SAYISI 16

3.2. DESTEKTEN YARARLANABİLECEK MAKSİMUM PROJE SAYISI VE BUNLARA İLİŞKİN DESTEK TUTARI SINIRI 18

3.3. BAŞVURU VE UYGULAMA SÜRECİNDE IPARD DESTEKLERİNİN EŞİT VE HAKSIZ REKABETE SEBEBİYET VERMEYECEK ŞEKİLDE KULLANDIRILMASINA YÖNELİK DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR 18

4. IPARD KAPSAMINDA UYGUN OLAN VE UYGUN OLMAYAN HARCAMALAR ... 21

4.1. UYGUN HARCAMALAR 22

4.2. UYGUN OLMAYAN HARCAMALAR 27

5. YATIRIM UYGULAMA SÜRESİ 30

6. BAŞVURU PAKETİNİN İÇERİĞİ 34

7. BAŞVURU ŞEKLİ VE YAPILACAK İŞLEMLER 37

7.1. BAŞVURU SÜRESİ 38

7.2. BAŞVURU PAKETİNİN HAZIRLANMASI 38

8. BAŞVURULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ 43

8.1. İL KOORDİNATÖRLÜĞÜNDE YAPILAN KONTROLLER 44

8.2. TKDK MERKEZDE YAPILAN KONTROLLER 46

8.3. BAŞVURUNUN REDDEDİLMESİ 53

9. TKDK ONAYI SONRASINDA UYGULAMA KOŞULLARI: SÖZLEŞME... 57

9.1. SÖZLEŞME İMZALANMASI 58

9.2. SÖZLEŞME AŞAMASINDA SUNULACAK TAAHHÜTLER 59

9.3. SÖZLEŞMEYE BAĞLI HAK VE YÜKÜMLÜLÜKLER 62

9.4. SÖZLEŞMEDE YAPILACAK DEĞİŞİKLİKLER 63

9.5. NİHAİ DESTEK TUTARI 64

10. ÖDEME TALEBİ, ÖDEME ÖNCESİ YERİNDE KONTROLLER VE ÖDEME .. 65

10.1. ÖDEME TALEBİ, ÖDEME ÖNCESİ YERİNDE KONTROLLER VE ÖDEME 66

10.2. UYGULAMA SONRASI YERİNDE KONTROLLER 70

10.3. YÜKÜMLÜLÜKLERİN YERİNE GETİRİLEMEMESİ 70

11. PROJENİN YERİNDE KONTROLLERİ İLE İLGİLİ GENEL HÜKÜMLER .. 71

11.1. KONTROL EDİLEN KİŞİNİN HAK VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ 72

11.2. TKDK'NIN HAK VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ 73

12. SAĞLAM MALİ YÖNETİM PRENSİPLERİNE UYUM VE ÖZGÜNLÜK 75

13. USULSÜZLÜK VE DOLANDIRICILIK 77

14. BİLGİ TALEPLERİ, ŞİKÂYET VE İTİRAZLAR..... 81

14.1. BİLGİ TALEPLERİ 82

14.2. ŞİKÂYETLER 82

14.3. İTİRAZLAR 83

15. GÖRÜNÜRLÜK 85

TANIMLAR

IPARD: Avrupa Birliği (AB) tarafından aday ve potansiyel aday ülkelere destek olmak amacıyla oluşturulan, Katılım Öncesi Yardım Aracı'nın Kırsal Kalkınma bileşenidir.

Kurum: Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu'nu ifade eder.

Program: Avrupa Birliği Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı Kırsal Kalkınma Bileşeni kapsamında hazırlanan IPARD Programını ifade eder.

Başvuru Sahibi: IPARD Programı çerçevesinde, Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumuna uygun bir proje ile başvuruda bulunan gerçek veya tüzel kişiliktir.

Başvuru Paketi: Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumuna hibe desteğinden faydalanmak amacıyla hazırlanıp sunulan, başvuru formu ve ekleri, iş planı ve teknik projeyi içeren dosyadır.

Finansman Kaynağı: Yatırımın gerçekleşmesi için gerekli nakit veya nakde dönüşebilir kaynaklardır.

Uygun Harcama: Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu tarafından her bir sektör ve alt sektör için belirlenen ve başvuru sahibinin yapacağı yatırım kapsamında IPARD programında belirlenen koşullar çerçevesinde desteklenmesi uygun harcamalardır.

Uygun Olmayan Harcama: Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu'nun resmi internet sayfasında yayınlanan uygun harcamalar listesinde bulunmayan ve/veya inceleme süreçlerinde Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu tarafından uygun harcama olarak değerlendirilmeyen harcamalardır.

Yatırım Bütçesi: Yatırıma ilişkin uygun ve uygun olmayan harcamalar toplamıdır.

Kredi Niyet Mektubu: Yatırımın finansmanında kredi kullanılacak olması durumunda bankadan/Tarım Kredi Kooperatifinden alınan, başvuru sahibinin kredi kullanabilme yeterliliğini ve krediyi hangi şartlarda kullanabileceğini gösteren belgedir.

Teknik Proje: Yapılması planlanan yatırımın uygulanabilirliğinin, tasarlanan sistemin çalışıp çalışmayacağının, alınacak makine ekipmanın tesisin ölçeği ile uyumlu olup olmadığının, kapasitelerinin birbiriyle uyumunun ve ayrıca projenin Avrupa Birliği ve ulusal mevzuata uygunluğunun doğru ve ikna edici bir biçimde anlatıldığı dokümandır.

Nihai Faydalanıcı (Yararlanıcı): IPARD Programı çerçevesinde, TKDK'ya uygun yatırım ile başvuru yapmış, yatırımı desteklenmek üzere seçilmiş ve TKDK ile sözleşme imzalamış olan gerçek veya tüzel kişiyi ifade eder.

Yatırım: Bir kırsal kalkınma projesi çerçevesinde, gelecekte iş geliştirme umuduyla, dayanıklı teçhizat veya envanter gibi fiziksel bir ürünün üretici tarafından alınması" anlamındadır.

Ortaklaşa Yatırım: Tarımsal işletmelerin fiziki varlıklarına yönelik olarak üretici örgütleri tarafından yapılan ortak tesis, makine, ekipman ve diğer altyapı yatırımlarıdır.

Sözleşme: Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu ile başvuru sahibi arasında imzalanan hibe sözleşmesini ifade eder. Sözleşme, TKDK tarafından belirlenen tutar ve taksit sayısı üzerinden imzalanır. Ödeme talebi sözleşmede nihai olarak belirlenen tutar ve taksit üzerinden yapılmak zorundadır.

Uygulama Dönemi (Yatırım Dönemi): Kurum ile yararlanıcı arasında imzalanan hibe sözleşmesinin yürürlüğe girdiği gün başlayan ve son hibe desteği ödemesinin yapıldığı tarihe (fiziki kapanış tarihi) devam eden dönemi ifade eder.

Uygulama Sonrası Dönem: Son destek ödemesinin yapıldığı tarih (fiziki kapanış tarihi) ile başlayan ve bu tarihten itibaren 5 (beş) yıl süren dönemi ifade eder.

Fiziki Kapanış: Projeye ilişkin son ödemenin yapıldığı tarihi yani uygulama döneminin sonunu ifade eder.

Mali Kapanış: Uygulama sonrası dönemin sona erdiği tarihi yani hibe sözleşmesinin yürürlüğünün bitişini ifade eder.

Yerinde Kontrol: IPARD Programı kapsamında sunulan başvurulara/başvurusu kabul edilen projelere ilişkin bilgilerin/belgelerin doğruluğunun gözden geçirilmesi, destek kapsamındaki uygun yatırımların, niteliklerinin, sözleşmeye uygunluklarının proje adresinde kontrol edilmesi ve projenin kullanımı veya amaçlanan kullanımı ilgili kıstaslara göre uygunluğunun kontrol edilmesidir. Yerinde kontroller, başvurusu kabul edilen projeler için başvuru sahibine/faydalanıcıya ait ve kontrol sırasında denetlenebilen taahhütleri ve yükümlülükleri kapsayacak şekilde gerçekleştirilir.

KISALTMALAR

AB: Avrupa Birliği

IPA II: Katılım Öncesi Yardım Aracı II

IPARD II: Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı Kırsal Kalkınma Programı II

TKDK: Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu

İK: İl Koordinatörlüğü

ÖTP: Ödeme Talep Paketi

PDSK: Proje Değerlendirme ve Seçim Komisyonu

KOSGEB: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı

KOBİ: Küçük ve Orta Büyüklükte İşletmeler

YKBA: Yerinde Kontrol Birim Amiri

YKU: Yerinde Kontrol Uzmanı

TK: Tahakkuk Koordinatörlüğü

REHBERİN AMACI

Başvuru sahipleri için hazırlanan bu Rehberin amacı, Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilen I Instrument for Pre-Accesion Assistance Rural Development "IPARD" Programı ile ilgili kurallara uyulmasının yanı sıra IPARD Programından beklenen ekonomik yararların elde edilmesini sağlayacak uygun nitelik ve yeterli sayıda başvuru yapılmasını sağlamaktır.

Bu Başvuru Çağrı Rehberi; IPARD Programı "Tarım ve Balıkçılık Ürünlerinin İşlenmesi ve Pazarlanması ile İlgili Fiziki Varlıklara Yönelik Yatırımlar" tedbiri kapsamında yatırım yapmak isteyen işletmeler tarafından destek almak üzere yapılacak başvurulara ilişkin kuralları içermektedir.

Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu "TKDK" proje başvuru sürecinde, potansiyel başvuru sahiplerine destekleyici bilgiler sunarak planlanan tüm faaliyetlerin zamanında ve doğru bir şekilde yerine getirilmesini hedeflemektedir.

TKDK tarafından, destek almak için sunulan başvurulara yönelik yapılacak tüm kontroller, IPARD Programı kapsamında Ulusal Yetkilendirme Görevlisi ve Denetim Otoritesi olarak belirlenen Kurumlar ile Avrupa Birliği tarafından da yapılabilecektir. Başvuru sahipleri bu Kurumlar tarafından yapılacak kontrollerde de bu rehberde belirtilen şartları sağlamak zorundadırlar.

Bir Başvuru Çağrı döneminde Kurumun internet sitesinde ilan edilen ve dağıtımı yapılan Başvuru Çağrı Rehberine ek olarak o çağrı döneminde yayımlanan Resmi Başvuru Çağrı İlanındaki hususlar ve www.tkdk.gov.tr adresinde yayımlanan duyurular da dikkate alınmalıdır. İlan ve Rehber arasında farklılık olması durumunda Resmi Çağrı ilanında belirtilen hususlar ve bilgilendirici dokümanların/rehberlerin www.tkdk.gov.tr adresindeki güncel dijital versiyonları esastır.

"Teklif Alma Kuralları Rehberi", "İş Planı Hazırlama Rehberi", "Teknik Proje Hazırlama" Rehberi ve "Başvuru Paketi İçeriği" Başvuru Çağrı Rehberi'nin ekleridir. TKDK, Başvuru Çağrı Rehberi, Başvuru Çağrı İlanı ve diğer bilgilendirme dokümanlarındaki tanım veya koşullarda değişiklik yapma hakkına sahiptir ve değişiklik yaptığında başvuru sahiplerine/yararlanıcılara bildirimleri kendi resmi internet sayfasında (www.tkdk.gov.tr) duyuru yayımlama yoluyla yapabilir.

1

IPARD PROGRAMI VE AMAÇLARI

1.1. IPARD PROGRAMI HAKKINDA BİLGİ

IPARD Nedir?

IPARD, Avrupa Birliği (AB) tarafından aday ve potansiyel aday ülkelere destek olmak amacıyla oluşturulan, Katılım Öncesi Yardım Aracı'nın Kırsal Kalkınma bileşenidir.

IPARD, Avrupa Birliği'nin Ortak Tarım Politikası, Kırsal Kalkınma Politikası ve ilgili politikalarının uygulanması ve yönetimi için uyum hazırlıklarını ve bu kapsamda politika geliştirilmesini desteklemeyi amaçlamaktadır.

IPARD desteğinin 2014-2020 dönemini içeren çok yıllık "Kırsal Kalkınma Programı" kapsamında uygulanması gerekmektedir. Bu süreçte Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından birlikte finanse edilecek destek programları uygulanacaktır.

1.2. GENEL VE SPESİFİK AMAÇLAR

Tarım ve Balıkçılık Ürünlerinin İşlenmesi ve Pazarlanması ile İlgili Fiziki Varlıklara Yönelik Yatırımlar

Bu tedbirin genel amaçları:

- Ortak Tarım Politikası ile AB'ye katılım sürecindeki ilgili diğer politikalara ilişkin müktesebatın uygulanmasına yönelik Türkiye'nin hazırlık sürecine katkı sağlamak.
- Aşağıda belirtilenler aracılığıyla, gıda işleme sektörünün sürdürülebilir adaptasyonuna katkıda bulunmak ve iç pazarda daha kolay rekabet etmelerini sağlamak.
  - Tarımsal ürünler için yeni pazar fırsatları yaratılması,
  - Yeni teknolojiler ve inovasyonun benimsenmesi,
  - AB standartlarına uyum konusuna önem verilmesi.

Bu tedbirin spesifik amaçları:

- Atıkların tasfiyesi ve atıkların işlenmesiyle atıkların ekonomiye dahil edilmesi, yenilenebilir enerjilerin kullanılması ve çevre dostu yatırımların desteklenmesi.
- Yeni işler yaratarak istihdama katkı sağlanması.

Sektörler özelinde spesifik amaçlar;

- Süt toplama, süt ve peynir altı suyu işleme soğuk zincirinin geliştirilmesi, küçük ve orta ölçekli süt toplama merkezleri, süt işleyen işletmelerin üretim kapasitelerinin artırılması ve süt ürünlerinin kalitesinin geliştirilmesi.
- Orta ölçekli süt veya peynir altı suyu işleyen işletmelerin rekabet gücünün artırılması ve bu tesislerin çevresel standartlar ile uyumlarının sağlanması.
- Peynir altı suyunu atık yerine süt ürünü olarak değerlendirerek peynir altı suyunun ekonomik değerinin artırılması, peynir altı suyundan kaynaklanan çevresel kirliliğin önlenmesi.
- Sığır, manda, koyun ve keçiler için kesimhanelerin kurulması.
- Sığır, manda, koyun, keçi ve kanatlılar için mevcut kesimhanelerin ve et işleme tesislerinin renovasyonu.
- Su ürünleri işleme konusunda, AB standartlarına ulaşmak ve hasat sonrası kayıpları asgari düzeye indirmek için soğuk zincirin kurulması. Küçük ve orta ölçekli işleme kuruluşları, kapasitelerinin artırılması ve süreçlerinin modernizasyonu.
- Ayrıca, su ürünleri işleme kuruluşlarının işletme maliyetlerinin azaltılması için ürün yelpazelerinin genişletilmesi ve işleme teknolojilerinin iyileştirilmesi.
- Meyve ve sebze sektöründe; hasat sonrası kayıpların azaltılması, soğuk hava depolama ve kurutma tesisleri kapasitelerinin geliştirilmesi ve işletmelerin AB standartlarına uyumunun sağlanması; çevreyi kirleten üretim süreçlerinin ortadan kaldırılması.

YOĞURT DOLUM MAKİNASI 1

2

BAŞVURU KOŞULLARI

2.1. NİHAİ YARARLANICILAR

Bu tedbir aşağıda belirtilen işletmelere açık olacaktır;

- 24/05/2023 tarih ve 7297 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile yayınlanan Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler Yönetmeliği ve bu yönetmeliğin sonraki değişikliklerinde küçük ve orta ölçekli işletmeler olarak tanımlanan tüm tüzel kişiler ve gerçek kişiler. (Kamu tüzel kişilikleri ve kamu hissesi %25'ten fazla olan tüzel kişilikler uygun değildir.)
- İlgili yönetmelikte KOBİ'ler aşağıdaki şekilde sınıflandırılmıştır:
  - Küçük işletme: Elli kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi biri yüz milyon Türk Lirasını aşmayan işletmeler.
  - Orta büyüklükteki işletme: İki yüz elli kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi biri beş yüz milyon Türk Lirasını aşmayan işletmeler.
- Eğer başvuru sahibi gerçek kişi veya tüzel kişi ve şirket ise, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığına (KOSGEB) kayıtlı olmalıdır.

On üçüncü Başvuru Çağrı döneminde sadece makine-ekipman alımına ve işletmenin öz tüketimi için yenilenebilir enerji yatırımlarına destek verilecektir. Projesinde yapım işi yer alan başvuru sahipleri söz konusu harcamaları kendileri karşılamak şartı ile başvuru sunabilirler.

2.2. GENEL UYGUNLUK KRİTERLERİ

- Başvuru sahipleri vergi sistemine kayıtlı olmalıdır. Ayrıca başvuru sahiplerinin devlete ödenmemiş vergi ve sosyal güvenlik borçlarının bulunmaması gerekmektedir.
- Başvuru sahipleri, TKDK tarafından son ödemenin yapılmasından sonra 5 yıl süre ile yatırımın çalışır vaziyette muhafaza edilmesini ve önemli bir değişikliğe maruz kalmamasını temin etmek zorundadırlar.
- Başvuru sahipleri (gerçek kişi olması durumunda kendisi, tüzel kişiliklerde ise tüzel kişiliği temsil ve ilzama yetkili olan kişi) başvurunun sunulduğu tarihte 18 yaşını doldurmuş olmalı ve 65 yaşından büyük olmamalıdır.

- Kiralanmış bir mülk üzerinde yapılacak yatırımlar uygun yatırımlardır. Kiralama süresi yatırımın tamamlandığı (son ödemenin yapıldığı) tarihten itibaren en az beş yılı kapsamalıdır.
- Başvurunun yapıldığı tarihte, yeni işletmeler istisna olmak kaydıyla, başvuruya konu olan işletmeler aşağıda belirtilen mevzuat ile uyumlu olmalıdır.
  - 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu
  - 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu
  - 2872 sayılı Çevre Kanunu[1]
  - 25902 sayılı ve 10.08.2005 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan İş Yeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik
- Yeni bir işletme kurulumu söz konusu ise işletmenin yukarıda belirtilen mevzuat ile uyumu son ödeme öncesinde sağlanmalıdır.
- TKDK ile başvuru sahibi arasında imzalanan sözleşmenin yürürlüğe girdiği gün başlayıp, TKDK tarafından son ödemenin yapıldığı tarihte sona eren dönem yatırım dönemi olup, bu dönemin sonunda yatırım, ilgili uygulanabilir AB standartlarını karşılamalıdır.
- "Ortaklaşa yatırımlar", üretici örgütleri tarafından yapılan tarım ve balıkçılık ürünlerinin AB standartlarında işlenmesi için ortak tesis, makine, ekipman ve diğer altyapı yatırımlarıdır.
- Başvuru sahipleri, TKDK tarafından yayımlanan formata uygun olarak bir iş planı sunmalıdır.
- Başvuru aşamasında programda belirtilen minimum kapasite limitlerinin altında olan mevcut işletmeler, yatırımın sonunda başvuru yapılan alt sektöre ait minimum kapasite limitine ulaşılacağına ilişkin taahhütname vererek başvuru yapabilirler.
- Yeni işletme kurulması, başvuru aşamasında ilde kapasite fazlasınının bulunmaması şartıyla, süt ve süt ürünleri, kırmızı et kesimhaneleri, kırmızı et parçalama tesisleri, kanatlı kesimhanesi (yalnızca Kastamonu, Mersin, Çankırı illerinde), kanatlı parçalama tesisleri (yalnızca Kastamonu, Mersin, Çankırı illerinde), meyve ve sebze işleme ve su ürünleri işleme sektörleri için uygundur.

[1] *Bu kanun süt toplama merkezleri için geçerli değildir.*

- Başvuru sahibi, yatırımını aşağıda belirtilen illerden birinde uygulamalıdır, aksi takdirde başvurusu kabul edilmeyecektir.

1. Afyonkarahisar
2. Ağrı
3. Amasya
4. Aksaray
5. Ankara
6. Ardahan
7. Aydın
8. Balıkesir
9. Burdur
10. Bursa
11. Çanakkale
12. Çankırı
13. Çorum
14. Denizli
15. Diyarbakır
16. Elazığ
17. Erzincan
18. Erzurum
19. Giresun
20. Hatay
21. Isparta
22. Kahramanmaraş
23. Karaman
24. Kars
25. Kastamonu
26. Konya
27. Kütahya
28. Malatya
29. Manisa
30. Mardin
31. Mersin
32. Muş
33. Nevşehir
34. Ordu
35. Samsun
36. Şanlıurfa
37. Sivas
38. Tokat
39. Trabzon
40. Uşak
41. Van
42. Yozgat

Yasal Temsilci Tayin Edilmesi Hususu

1. *Başvuru işlemleri ve destek almaya hak kazanılması halinde TKDK ile yapılacak işlemler, gerçek kişilerde başvuru sahibinin kendisi veya yasal temsilcisi, tüzel kişilerde ise tüzel kişilik tarafından başvuru formunda belirtilen temsil ve ilzama yetkilendirilmiş kişi(ler) veya yasal temsilcisi tarafından yürütülmelidir. Söz konusu kişinin/kişilerin tüzel kişiliği veya gerçek kişiyi bu anlamda temsil etmeye yetkili olduğuna dair imza sirküleri veya vekâletname başvuru paketinde sunulmalıdır.*
2. *TKDK tarafından yapılan kontroller başvuru formunda belirtilen kişiler üzerinden yapılacağı için; TKDK nezdinde yapılacak tüm işlemler, kontrolü yapılan söz konusu kişiler ya da yasal temsilcileri tarafından yürütülmelidir*
3. *Başvuru sahipleri teklif almış olduğu tedarikçileri (çalışanları da dahil olmak üzere) yasal temsilci olarak tayin edemez. Bu durumun tespit edilmesi halinde TKDK tarafından başvuru reddedilir.*

Başvuru Sahibinin Tüzel Kişi Olması Durumunda;

1. *Temsil ve ilzama yetkili kişiler Ticaret Sicil Gazetesi'nde yayımlanmış olmalıdır.*
2. *TKDK nezdinde tüzel kişiliği temsil ve ilzama yetkili olan kişi veya kişilerin bilgileri TKDK'ya sunulmuş olan noter onaylı imza sirkülerinde yer almalıdır.*
   - *Birden fazla kişinin münferit olarak tüzel kişiliği temsil ve ilzama yetkili olduğu durumlarda, başvuru formunda bir kişinin bilgilerinin belirtilmesi gerekmektedir.*
   - *Temsil ve ilzama yetkili olarak belirtilen kişiler müştereken yetkili ise müşterek imzaya yetkili olan kişilerin her birine ait bilgilerin başvuru formunda belirtilmesi gerekmektedir.*

3. *Yetkili kişi için yapılması gereken tüm kontroller başvuru formunda belirtilen kişiler üzerinden yapılacaktır.*

   Örneğin imza sirkülerinde "5 kişiden herhangi ikisinin müştereken imzası ile..." ibaresi var ise başvuru formunda müştereken yetkili iki kişinin isminin belirtilmesi gerekmektedir. Bu durumda yetkili kişi için yapılması gereken kontroller bu iki kişi üzerinden yapılacaktır.
4. *İmza sirkülerine göre, başvuru tarihinden sonra tüzel kişilikte yetkili kişi(ler) değişikliği olması durumunda başvuru formunda belirtilen yetkili(ler) ve yeni atanan yetkili(ler)in uygunluk koşullarını sağlıyor olması gerekmektedir.*

   Başvuru tarihinden sonra yapılan bu ve benzeri değişikliklerde olumlu yönde düzeltmeler dikkate alınmayacak olup, olumsuz olarak değişen hususlar dikkate alınacaktır. Örneğin; başvuru tarihinden önce tüzel kişiliği temsil ve ilzama yetkili kişi erkek olduğu için sıralamada ilave puan alamayan başvuru sahibi, başvuru tarihinden sonra yetkili kişi değişikliği ile atadığı yeni kişinin kadın olması halinde de puan alamaz. Bununla birlikte; başvuru tarihinden önce tüzel kişiliği temsil ve ilzama yetkili kişinin adli sicil kaydı olmamasına rağmen, başvuru tarihinden sonra yetkili kişi değişikliği ile yeni atanan kişinin adli sicil kaydı olması durumunda başvurusu reddedilecektir.

2.3. SPESİFİK UYGUNLUK KRİTERLERİ

- Yatırımın yapıldığı sektörde/alt-sektörde faaliyet gösteren ve yatırım alanı ile aynı ilde yer alan, başvuru sahibine ait işletmelerin toplam kapasitesi, yatırımın kapasitesi de dahil olmak üzere, yatırımın sonunda sektörlerde belirtilen kapasite limitlerini aşmamalıdır.
- Başvurunun yeni işletme olması durumunda, sektörlerde belirtilen kapasite kriterlerini yatırım sonunda karşılamalıdır.
- Başvuru yapılan sektör/alt-sektör için sektör/alt-sektör özelinde belirtilen en az kapasite limitlerinin altında kalan mevcut işletmeler, yatırımın sonunda en az kapasite limitine ulaşacağını taahhüt ederek başvuru yapabilirler.

İşletmenin başvuru yapılan sektör/alt-sektör için IPARD Programında belirtilen kapasite kriterine uygunluğu değerlendirilirken, yatırımın uygulanacağı ilde başvuru sahibinin faaliyet gösteren diğer işletme/işletmelerinin kapasiteleri hesaplamada dikkate alınır. Ancak başvuru sahibinin anılan diğer işletme/işletmelerini kapatacağını bildirmesi ve taahhüdünü vermesi durumunda bu işletmelerin kapasiteleri dikkate alınmaz. Kapatılacağı beyan edilen işletmelerin yatırımın uygulanmasından sonraki beş yıllık süre içinde aynı alt sektörde faaliyet göstermeye başladığı tespit edilir ise, Kurum geri alım sürecini başlatma hakkına sahiptir.

Mevcut işletme: *Başvuru sahibinin yatırımın uygulanacağı adreste* başvuru yapacağı alt-sektör kapsamında üretim faaliyetini gerçekleştirdiği bir işletmesi varsa ve bu işletme için modernizasyon, genişletme veya kapasite artırımı yapacaksa bu tür başvurular mevcut işletme olarak kabul edilecektir. Mevcut işletmeler proje başvurusunda bulunurken gerekli olan üretim ve faaliyetiyle ilgili olan tüm sertifikaları sunmakla yükümlüdürler.*

Yeni işletme: *Başvuru sahibinin; yatırımın uygulanacağı adreste* başvuru yapacağı alt-sektör kapsamında üretim faaliyetini gerçekleştirdiği hali hazırda bir işletmesi yoksa bu tür başvurular yeni işletme olarak kabul edilecektir.*

**Adres: Herhangi bir toprak parçası veya binanın il, ilçe, mahalle, köy, cadde, sokak ismi, bina numarası, ada ve parsel bilgileri vb. bileşenler ile tanımlanan coğrafi konumudur.*

Süt ve Süt Ürünleri

- Süt işleyen işletmeler yatırımın sonunda günlük en az 10 ton, kurulu işleme kapasitesine sahip olmalıdır.
- Ortaklaşa yatırımlar kapsamında, süt ve süt ürünleri sektörü için "1163 sayılı Kooperatifler Kanununa göre kurulan Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri (kuruluşu ve denetimi Tarım ve Orman Bakanlığı'nın sorumluluğunda olan) ve 5996 sayılı Kanunun ilgili maddelerine göre kurulan Islah Amaçlı Yetiştirici Birlikleri"başvuru yapabilmektedir. Ortaklaşa yatırımlar kapsamında "5200 sayılı Kanuna göre kurulan Tarımsal Üretici Birlikleri" sadece süt toplama sektörü için başvuruda bulunabilir.
- Peynir altı suyu işleyen işletmeler yatırımın sonunda günlük en az 10 ton, kurulu işleme kapasitesine sahip olmalıdır.
- Yatırım döneminin sonunda yatırım, iş güvenliği, AB hijyen (çiğ süt hariç) ve yapısal standartları (EC 852/2004, EC 853/2004'e istinaden) ve AB çevre standartlarını karşılamalıdır.

Et ve Et Ürünleri

- İşletmeler aşağıda belirtilen kapasitelere sahip olmalıdır:

Kırmızı et kesimhaneleri için:

- Eğer sadece sığır ve manda kesimi gerçekleştiriliyorsa, günde en az 30 baş, en fazla 500 baş,
- Eğer sadece koyun ve keçi kesimi gerçekleştiriliyorsa, günde en az 50 baş ve en fazla 4.000 baş,

- Eğer kesimhanede sığır, manda ve koyun/keçi kesimi gerçekleştiriliyorsa, sığır, manda ve koyun/keçi için belirtilen maksimum ve minimum limitler karşılanmalıdır.

Kanatlı kesimhaneleri için:

- Saatte en az 1.000 tavuk ve en fazla 5.000 tavuk kapasitesi veya
- Saatte en az 100 ve en fazla 1.000 hindi ya da kaz kapasitesi.
- İşletmelerin kapasite artırımı için yapacağı yatırımlar uygun değildir.
- Yeni kanatlı kesimhanelerinin kurulması sadece Kastamonu, Mersin ve Çankırı illerinde desteklenmektedir.

Et işleme için:

- En az 0,5 ton, en fazla 5 tonluk günlük kurulu işleme kapasitesi.
- Kırmızı et ve kanatlı etinin işlenmesi konusunda, işletmelerin kapasite artırımı için yapacakları yatırımlar uygun değildir ve yeni işletmelerin kurulması desteklenmemektedir.

Parçalama tesisleri için:

- Tesislerin, en az 0,5 ton ve en fazla 5 tonluk toplam günlük kurulu parçalama kapasitesine sahip olmaları gerekmektedir.
- Kanatlı eti parçalama tesislerinde, işletmelerin kapasite artırımı için yapacakları yatırımlar uygun değildir.
- Yeni kanatlı eti parçalamada tesislerinin kurulması sadece Kastamonu, Mersin ve Çankırı illerinde desteklenmektedir.

- Bir yatırımın aynı anda et işleme ve/veya kesimhane ve/veya parçalama tesislerini veya üçünü birden içermesi durumunda, bu yatırım, yukarıda belirtilen kesimhaneler, parçalama tesisleri ve et işleme tesisleri için gerekli tüm kapasite kriterlerini karşılamalıdır.
- Et işleme söz konusu olduğunda, işletme pazarlama ve 852/2004 nolu Komisyon Tüzüğünün (AB) 2m maddesinde tanımlanan şekilde işlemeyi (ısıtma, tütsüleme, kürleme, olgunlaştırma, marinasyon, kurutma, ekstrakte etme, ekstrüzyon veya bunların kombinasyonunun ilk ürüne uygulanarak değiştirilmesi) gerçekleştirmelidir.
- Yatırım döneminin sonunda yatırım, iş güvenliği, AB hijyen ve yapısal standartları (EC 852/2004, EC 853/2004'e istinaden) ve AB çevre standartlarını karşılamalıdır.

Kanatlılar dahil olmak üzere Et ve Et ürünleri

- Ortaklaşa yatırımlar kapsamında, et ve et ürünleri sektörü için "1163 sayılı Kooperatifler Kanununa göre kurulan Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri (kuruluşu ve denetimi Tarım ve Orman Bakanlığı'nın sorumluluğunda olan) ve 5996 sayılı Kanunun ilgili maddelerine göre kurulan Islah Amaçlı Yetiştirici Birlikleri" başvuru yapabilmektedir.

Su Ürünleri

- İşletme, en az 100 ton/yıl ve en fazla 2.000 ton/yıl su ürünleri, balık yağı, yumuşakça, çift kabuklu yumuşakça ve kabuklu deniz canlıları üretim kapasitesine sahip olmalıdır.
- Ortaklaşa yatırımlar kapsamında "1163 sayılı Kooperatifler Kanununa göre kurulan Su Ürünleri Kooperatifleri (kuruluşu ve denetimi Tarım ve Orman Bakanlığı'nın sorumluluğunda olan)" su ürünleri sektörü için başvuruda bulunabilir.
- Yatırımlar, karada gerçekleştirilen hizmetler olmalıdır.
- İnsan tüketimine yönelik olmayan su ürünleri ve kültür balıkçılığı ürünleri ile ilgili yatırımlar uygun değildir. Fakat su ürünleri ve kültür balıkçılığı ürünlerinin (insan tüketimine yönelik olanlar) atıklarının işleme ve pazarlamaları ile ilgili yatırımlar uygundur.
- Yatırım döneminin sonunda yatırım, iş güvenliği, AB hijyen ve yapısal standartları (EC 852/2004, EC 853/2004'e istinaden) ve AB çevre standartlarını karşılamalıdır.

Meyve ve Sebze

- İşletme, 5957 sayılı "Sebze ve Meyveler ile Yeterli Arz ve Talep Derinliği Bulunan Diğer Malların Ticaretinin Düzenlenmesi" Kanunu ve bu Kanunun müteakip değişiklikleri tarafından öngörülen koşulları karşılamalıdır. (yalnızca kurutma ve/veya dondurma yapan yatırımlar hariç olmak üzere)
- Üretici örgütleri (1163 sayılı Kooperatifler Kanunu, 1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri Kanunu, 5200 sayılı Tarımsal Üretici Birlikleri Kanunu, 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu tarafından tanınan), 5957 sayılı Kanunda verilen tanımlara uymak zorundadırlar.
- Ortaklaşa yatırımlar kapsamında, "1163 sayılı Kooperatifler Kanununa göre kurulan Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri(kuruluşu ve denetimi Tarım ve

Orman Bakanlığı'nın sorumluluğunda olan) ve 4572 sayılı Kanuna göre kurulan Tarım Satış Kooperatifleri" meyve-sebze sektörü için başvuruda bulunabilir.

- Yatırımlar, 1308/2013 nolu Konsey Tüzüğü, Ek I, Bölüm IX'da tanımlanan (www.tkdk.gov.tr'de yayınlanan meyve-sebze listesi), meyve ve sebzelerin depolanması, tasnif edilmesi, işlenmesi, kurutulması, kavrulması, dondurulması ve paketlenmesi hükümleri ile uyumlu olmalıdır.
- Soğuk hava depolarının toplam kapasitesi en fazla 10.000 m^3 olmalıdır. Üretici örgütleri ve üretici örgütünün hâkim ortak (ortaklık payının %50'den fazla) olduğu tüzel kişilerin yaptığı başvurular için üst limit şartı aranmayacaktır.
- Yatırım döneminin sonunda yatırım, iş güvenliği, AB hijyen ve yapısal standartları (EC 852/2004'e istinaden) ve AB çevre standartlarını karşılamalıdır.

2.4. BAŞVURAMAYACAK OLANLAR

Aşağıda belirtilen durumlardan herhangi birinin varlığında, diğer tüm koşullar sağlansa dahi başvuru sahibi destek almak amacıyla başvuruda bulunamaz.

(a) Haklarında iflas, konkordato veya tasfiye kararı alınan, mal varlığı ya da işlerinin yönetimi atanmış kayyum tarafından idare edilen tüzel kişiler,

(b) Mal varlığı ya da işlerinin yönetimi atanmış vasi tarafından idare edilenler,

(c) Türkiye Cumhuriyeti'nin yasal hükümleri uyarınca, sosyal sigorta primi veya vergi ödemesi ile ilgili yükümlülüklerini yerine getirmeyenler,

(d) Hırsızlık, kaçakçılık, yağma, güveni kötüye kullanma, dolandırıcılık, hileli iflas, sahtecilik, ihaleye ve edimin ifasına fesat karıştırma, zimmet, irtikâp veya rüşvet suçlarından adli sicil veya adli sicil arşiv kaydı olanlar,

(e) Başvuru aşamasında, proje uygulanma ve uygulama sonrası dönemde TKDK Kara Listesinde olanlar,

(f) Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından destek dışı işletmeler kapsamına alınanlar,

(g) 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlardan ve organize veya örgütlü suçlardan adli sicil veya adli sicil arşiv kaydı olanlar,

(h) Türk Ceza Kanunu'nun 102., 103. ve 104. Maddelerinde düzenlenen suçlardan adli sicil veya adli sicil arşiv kaydı olanlar,

(i) Başvuru yapılan ilgili alt-sektör kapsamında, AB onaylı üçüncü ülke işletmesi olan işletmeler.

Adli sicil veya adli sicil arşiv kaydı sorgulamaları;

- *Başvuru sahibi gerçek kişi ise kendisi,*
- *Başvuru sahibi anonim şirket ise yönetim kurulu üyeleri,*
- *Başvuru sahibi limited şirket ise şirketi temsil ve ilzama yetkili kişi(ler),*
- *Başvuru sahibi limited şirket ve şirketi temsil ve ilzama yetkili kişi yok ise şirket ortakları,*
- *Başvuru sahibi kollektif şirket ise şirket ortakları,*
- *Başvuru sahibi komandit şirket ise şirketi temsil ve ilzama yetkili sınırlı ortak ve sınırsız ortakları,*
- *Başvuru sahibi üretici örgütü ise üretici örgütünün yönetim kurulu üyeleri için yapılacaktır.*

3

DESTEK BİLGİSİ

3.1. SAĞLANACAK MALİ DESTEĞİN ŞEKLİ, KAYNAĞI, UYGUN HARCAMA TUTARI VE TAKSİT SAYISI

Şekli ve Kaynağı

Yararlanıcılara sağlanacak olan mali desteğin kaynağı, AB ve Türkiye Cumhuriyeti eş-finansmanından oluşan IPARD Program Fonudur. Bu destek "Kamu Katkısı" olarak adlandırılmaktadır. Kamu katkısı, program çerçevesinde gerçekleşmiş yatırımlar için geri ödemesiz olarak kullandırılacaktır.

TKDK, bu program için tahsis edilen fonların (bütçenin) tamamını kullandırmama, bu başvuru çağrısında belirtilen her bir yatırım alanına uygun gördüğü tutarda destek sağlama ya da hiç destek sağlamama hakkını saklı tutar.

Uygun Harcama Tutarı

Desteğin parasal tutarının hesaplanmasında "Uygun Harcamalar" esas alınacaktır. Uygun harcamaların neler olduğu bu rehberin "4.1 Uygun Harcamalar" bölümünde açıklanmaktadır. Her bir yatırım için alt ve üst uygun harcama limiti,

Süt (peynir altı suyu dâhil) ve Et sektörleri için en az 30.000 Avro ve en fazla 3.000.000 Avro,

Süt toplama merkezleri için en az 30.000 Avro ve en fazla 1.000.000 Avro,

Meyve ve sebze sektörü için en az 30.000 Avro ve 1.250.000 Avro,

Su ürünleri sektörü için en az 30.000 Avro ve en fazla 1.500.000 Avro.

ÖNEMLİ NOT: On üçüncü çağrı ilanı çerçevesinde, yukarıda belirtilen alt ve üst limitlerin hesaplanmasında Avro kuru 1 Avro = 28,4788 TL olarak kullanılacaktır.

Yukarıda belirtilen üst limitleri geçen kısım desteklenmeyecek olup, bu miktar başvuru sahibi tarafından karşılanacaktır. Toplam uygun harcama tutarı alt limitin altında kalan yatırımlar reddedilecektir. Başvuru sahibi yatırımının toplam uygun harcama miktarını belirlerken bu limitlere dikkat etmeli ve bu çerçevede yatırım bütçesini oluşturmalıdır.

Online başvuru sisteminde yukarıda belirtilen limitlerin üstünde uygun harcama girişine izin verilmeyecektir.

Fiyat Farkı Uygulaması

- Nihai makine-ekipman toplam uygun harcama tutarı, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından başvuru kapanış ayında açıklanan Yİ-ÜFE Makine-Ekipman Endeksinin, ilgili projede destek kararının alındığı tarihin içinde bulunduğu ayda açıklanan endekse oranlanması suretiyle bulunan katsayı üzerinden güncellenir.

Hesaplamalarda ilgili proje için uygulanan başvuru kapanış ayı ile o projeye ait PDSK toplantısı ayı arasında geçen süre dikkate alınmaktadır. Ancak bu sürenin 7 aydan fazla olması halinde ilgili projelerde yine 7 aylık fiyat farkı uygulanacaktır.

Uygulanacak fiyat artışı, faydalanıcıların uymak zorunda olduğu destek kapsamında edinilen taşınır ve taşınmaz varlıkları sigortalattırma ve satın alımlarda menşe kuralına uyma konusundaki yükümlülükleri değiştirmemektedir. Bu kurallara istisna getiren üst limitler ve ilgili diğer kurallar geçerliliklerini korumaya devam eder.

Destek Oranları

Yararlanıcı tarafından, yukarıda belirtilen alt ve üst sınırlar içerisinde kalmak kaydıyla;

- Baz kamu katkısı toplam uygun harcama tutarının % 50'sidir.
- Ortaklaşa yatırım yapan üretici örgütleri için kamu katkısı, toplam uygun harcama miktarının %60'ıdır.
- Atık madde depolama ve atık yönetimi içeren yatırımlar için ilave %10 destek sağlanacaktır. Belirtilen bu ilave %10 destek sadece atık depolama ve atık yönetimi amacıyla yapılacak harcama kalemleri için geçerlidir.

Kooperatifin/yetiştirici birliğinin/ tarımsal üretici birliklerinin iktisadi işletmeleri tüzel kişiliğe haiz olmadıkları için başvuruları uygun değildir.

Taksit Sayısı

13. Başvuru Çağrı Döneminde ödemeler tek taksit şeklinde gerçekleştirilecektir.

3.2. DESTEKTEN YARARLANABİLECEK MAKSİMUM PROJE SAYISI VE BUNLARA İLİŞKİN DESTEK TUTARI SINIRI

Başvuru sahibi IPARD 2014-2020 uygulama dönemi içerisinde en fazla 4 (dört) uygun yatırımı için destek alabilir.

Başvuru sahibi, aynı başvuru çağrı döneminde 1'den (bir) fazla proje başvurusu yapamaz.

Ayrıca;

(a) Başvuru sahibi, ancak bir yatırımı sona erdiğinde (son ödemeden sonra) IPARD desteğine yeniden başvurabilir.

(b) Eğer 4 (dört) proje de aynı tedbir kapsamında hazırlanacaksa, bu 4 (dört) projenin uygun harcamaları toplamı o tedbir için belirlenmiş olan üst sınırı geçemez.

Bu tedbir için IPARD I ve IPARD II süresince her bir yararlanıcının yararlanabileceği toplam maksimum uygun harcama değeri 3.000.000 Avro ile sınırlıdır.

Sadece süt toplama merkezleri için geçerli bir istisna olarak, bir başvuru sahibi, toplam uygun yatırımların değerinin 1.000.000 Avro'yu aşmaması şartıyla, aynı ilde 5 (beş) adede kadar süt toplama merkezi kurmak üzere tek bir çağrı kapsamında başvuru yapabilir.

3.3. BAŞVURU VE UYGULAMA SÜRECİNDE IPARD DESTEKLERİNİN EŞİT VE HAKSIZ REKABETE SEBEBİYET VERMEYECEK ŞEKİLDE KULLANDIRILMASINA YÖNELİK DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

TKDK, IPARD hibelerinden daha fazla sayıda yatırımcımızın eşit şart ve imkânlarda yararlanabilmesi ve Avrupa Birliği Tüzüklerinde uygun görülmeyen yapay oluşturulmuş şartlarla hibelerden haksız faydalanmayı önlemek için her türlü önlemi alacaktır.

Yapay oluşturulmuş koşullarla ilgili hüküm, 27 Ocak 2011 tarih ve 65/2011 sayılı AB Komisyonu Regulasyonunun 4.Madde 8. Paragrafında "Özel hükümlere halel getirmeksizin, destek programının amaçlarına aykırı bir avantaj elde etmek amacıyla bu tür ödemeleri elde etmek için gerekli koşulları yapay olarak oluşturdukları tespit edilen yararlanıcılara herhangi bir ödeme yapılmayacaktır" şeklinde ifade edilmiştir.Ayrıca Katılım Öncesi Yardım Aracı IPA II kapsamında, Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa Birliği adına Avrupa Komisyonu arasında imzalanan 2014-2020 Finansman Anlaşması Madde 7'de "Anlaşmalardaki özel hükümlere halel getirmeksizin, desteğin amaçlarına ters düşen avantajlar elde etmek düşüncesiyle yapay şartlar yaratarak bu tür ödemeleri almak için talepte bulunan kişiler veya bu kişilerin vekili olanlar lehine hiçbir ödeme yapılmayacaktır." hükmü de bulunmaktadır.

Kurumumuzca, IPARD Programında belirtilen kuralların Programın amaçlarına aykırı bir avantaj elde etmek amacıyla yapay koşullar oluşturularak ihlal edilip edilmediği kontrol edilecektir. Kurum, aralarında yapay oluşturulmuş koşul olduğu tespit edilen başvuruların tamamını reddetme, imzalanmış sözleşmeleri fesh etme hakkına sahiptir.

Farklı tüzel/gerçek kişilere ait projelerin, başvuru aşamasında aralarında yapay oluşturulmuş koşul tespit edilmemiş olsa dahi, uygulama veya uygulama sonrası dönemde aralarında yapay oluşturulmuş koşul tespit edilmesi durumunda, Kurum ilgili tüm sözleşmeleri feshederek geri alım süreci başlatma hakkına sahiptir.

Bu çerçevede; yapay oluşturulmuş koşullar proje başvuru, uygulama ve izleme dönemlerinde hassasiyetle kontrol edilecektir.

Başvuru sahibinin aynı başvuru çağrı döneminde; başka bir başvurusunun bulunmaması ve/veya devam eden yatırımının bulunmamasının koşulunun kontrolü aşağıda belirtilen kriterler çerçevesinde yapılır.

Aynı başvuru çağrı döneminde;

1. Tüzel kişi başvurularında, başvuru sahiplerinin ortaklık yapıları incelenecek ve % 25'ten fazla hissesi olan ortakların da ayrıca IPARD destekleri için başvuru yapmış olması durumunda ilgili tüm başvurular reddedilecektir.
2. Tüzel kişi başvurularında, başvuru sahiplerinin ortaklık yapıları incelenecek ve % 25'ten fazla hissesi olan ortakların IPARD destekleri için başvuru yapan herhangi bir tüzel kişilikte %25'ten fazla hissesi olması durumunda ilgili tüm başvurular reddedilecektir.
3. Gerçek kişi olan başvuru sahiplerinin IPARD destekleri için başvuru yapan başka bir tüzel kişilikte %25 den fazla hissesi varsa hem gerçek kişi hem de hissedarı olduğu tüzel kişiliğin başvuruları reddedilecektir.
4. Farklı tüzel/gerçek kişilerce hazırlanmış olsa dahi aynı yatırım alanlarında birbirleri ile ortak ekonomik ilişkileri bulunan veya birbirlerini tamamlayan projelerin tespit edilmesi durumunda ilgili tüm başvurular reddedilecektir.
5. Farklı tüzel/gerçek kişiler tarafından aynı veya farklı yatırım alanlarında kurulan işletmelerin başvuru aşamasında birbirleriyle ortak ekonomik ilişkileri tespit edilmemiş olsa dahi, projelerin uygulama veya uygulama sonrası dönemde fiziki olarak birleştirilmesi, yatırım alanlarında ortak kullanımlar ya da muhasebe kayıtlarında görülen birleşme veya ortaklıklar tespit edilmesi durumunda TKDK, ilgili tüm sözleşmeleri feshederek geri alım sürecini başlatma hakkına sahiptir.
6. Başvuru yapan bir tüzel kişilikte başvuru formunda belirtilen temsil ve ilzama yetkili olan bir kişinin kendisi, %25'ten fazla hissedarı olduğu tüzel kişilik veya temsil ve ilzama yetkili olduğu başka bir tüzel kişilik tarafından başvuru yapıldığının tespit edilmesi halinde ilgili tüm başvurular reddedilecektir.

Başvuru sahibinin devam eden yatırımının bulunmaması koşulunun kontrolü neticesinde, devam eden yatırımın tespit edilmesi halinde bu çağrı dönemindeki başvurusu reddedilecektir.

Yukarıda belirtilen durumlar haricinde doğrudan veya dolaylı olarak aralarında %25'ten fazla oranda ortaklık ilişkisi bulunduğu tespit edilen başvuruların tamamı reddedilir.

Yapay oluşturulmuş koşullar kapsamında yapılan kontroller aşamasında Kurum başvuru sahibinden ek bilgi/belge isteme hakkına sahiptir.

Bağlantı tespit edilen projelerde uygun harcama üst limit tutarı kontrol edilecek olup, başvuru aşamasında üst limitin aşılması durumunda, projede aşan tutar uygun olmayan harcama olarak değerlendirilecektir. Sözleşme imzalanan projelerde ise sözleşmenin feshi dahil Kurumun belirleyeceği yaptırımlar uygulaacaktır.

Ayrıca, Kurumun gerekli görmesi halinde, başvuru yapılan projeler ile daha önce IPARD Programından destek almış projeler veya Kuruma başvuru yapmamış/destek almamış olmasına rağmen aynı/benzer sektörlerde faaliyet gösteren işletmeler arasında, yapay oluşturulmuş koşulların olup olmadığına ilişkin aşağıda belirtilen göstergeler kapsamında kontroller yapılacaktır.

- Dışsal/Fiziksel Göstergeler (Yatırım uygulama adreslerinin durumu, 1. derece akrabalık ilişkileri, karı-koca olma durumu, ortaklaşa kullanılan araç gereçlerin varlığı vb.)
- Yapısal/Yasal Göstergeler (Bağlı ve/veya ortak işletme varlığı, temsil ve ilzama yetkili kişiler, finansman kaynakları, tüzel kişiliğin ortakları, tüzel kişilik kuruluş tarihleri vb.)
- İşletme/Muhasebe Göstergeleri

3.2'de belirtilen IPARD kapsamında desteklenecek maksimum proje sayısı ve uygun harcama tutarının hesaplanmasında, başvuru sahipleri/faydalacıların karı-koca olmaları veya aynı hanede ikamet etmeleri halinde, bu başvuru sahibi / faydalanıcıların yararlandıkları proje sayısı ve uygun harcama tutarı birlikte hesaplanarak değerlendirmeye alınır Yine bu kişilerin hakim ortağı olduğu tüzel kişilikler de bu kapsamda değerlendirilecektir. Bunun sonucunda, TKDK maksimum projesi sayısının aşılması durumunda başvuruyu reddedecek, maksimum uygun hacama tutarının aşılması durumunda ise aşan tutarı uygun olmayan harcama olarak değerlendirecektir.

4

IPARD KAPSAMINDA UYGUN OLAN VE UYGUN OLMAYAN HARCAMALAR

4.1. UYGUN HARCAMALAR

Makine-ekipman alımı, yapım işleri, hizmet alımı (genel harcamalar) ve görünürlük harcamaları destek tutarının belirlenmesine esas olacak uygun harcamalardır.

Uygun harcamalar dört harcama alanı başlığı altında toplanmaktadır.

1. **Makine-ekipman alımı:** Uygun Harcamalar Listesi'nde detaylandırılan satın alımı yapılacak malzeme, makine, ekipman gibi alımlar ile uygun harcamalar listesinde belirtilen yazılımlar da dahil bilişim teknolojileri ve özel teknolojik ekipman gibi alımlar bu tedbir için uygun harcamalardır.
2. **Yapım işleri:** Uygun Harcamalar Listesi'nde detaylandırılan taşınmazların inşası/genişletilmesi/modernizasyonu bu tedbir için uygun harcamalardır.
3. **Hizmet alımları (Genel Harcamalar):** Yatırım bütçesi içerisinde yer alan, makine-ekipman alımı ve yapım işleri uygun harcamalar toplamının en fazla %12'sine karşılık gelen mimarlık, mühendislik ve diğer danışmanlık ücretleri (ödeme talep paketi hazırlama bedeli) ile lisans ve patent haklarının devralınmasına yönelik genel maliyetler ile yine söz konusu %12'lik tutara dâhil olmak üzere makine-ekipman alımı ve yapım işleri uygun harcamaları toplamının en fazla % 4'üne karşılık gelen ve 6.000 avroyu aşmayan iş planı hazırlığı (teknik proje ve fizibilite hazırlığı dahil) ile ilgili alımlar bu alt tedbir için uygun harcamalardır.
4. **Görünürlük:** Görünürlük giderleri, AB finansmanı ve Türkiye Cumhuriyeti eş finansmanının rolünü vurgulamak amacıyla yatırımın bütçesine dâhil edilmeli ve iş planında gösterilmelidir. Toplam uygun harcama tutarının en fazla %1 oranında görünürlük gideri ayrılabilir ve yalnızca bir pano alımı uygun harcama bütçesine dâhil edilebilir.

Bu tedbir kapsamında desteklenecek ve IPARD Programında yer alan uygun harcamalar ana başlıklar halinde aşağıda listelenmiştir. Bu başlıklar Kurumumuz web sitesinde (www.tkdk.gov.tr) yayımlanan "Uygun Harcamalar Listesi"nde ayrıntılı bir şekilde belirtilmiştir. Uygun harcamalar listesinde yer almayan harcama kalemleri desteklenmeyecektir.

Tüm sektörler için ortak olan uygun harcamalar,

- AB standartlarına tam olarak uyacak şekilde hijyen ve ürün kalitesinin geliştirilmesi için ekipman,
- HACCP prensiplerine dayanan prosedürleri uygulamak için gerekli olan yatırımlar,
- Çevre korumasının geliştirilmesi, işlenebilir atıklar ve ara ürünlerin yeniden işlenebilmesi için ekipman ve tesisler; atıkların işlenmesi ve elimine edilmesine yönelik yatırımlar,

- İşletmenin kendi tüketimi için yenilenebilir enerji üretimine yönelik makine/ ekipman alımı ve inşaat işleri,

Yenilenebilir enerji yatırımları kapsamında şebekeye bağlı olmayan (off-grid) sistemler desteklenmemektedir.

- Paketleme için ekipman satın alınması,
- Ürün ve işleme yönetimi için bilişim teknolojileri donanım ve yazılımları.

13. Çağrı kapsamında yapım işi harcamalarına sadece uygun olmayan harcamalarda yer verilebilir.

13. Çağrı kapsamında hizmet alımları (genel harcamalar) altında yapım işlerine ilişkin çizimler desteklenmeyecektir.

Sektörlere Özel Uygun Harcamalar

Süt sektörü

- Süt toplama merkezlerinin ,peynir altı suyu işleyen işleyen işletmelerin ve süt işleyen işletmelerin modernizasyonu ve/veya genişletilmesi,
- Yeni süt toplama merkezlerinin, süt işleyen işletmelerin ve peynir altı suyu işleyen işletmelerin inşası
- Süt ve süt ürünlerinin homojenizasyonu, pastörizasyonu, paketlenmesi, soğutulması ve depolanmasına yönelik yatırımlar,
- Düşük kaliteli ve iyi kaliteli süt arasındaki ayrımı yapabilmek için test ekipmanları,
- Peynir altı suyu ve ürünlerinin test edilmesi için laboratuvar ekipmanları,
- Peynir altı suyunun pastörizasyonu, konsantrasyonu, demineralizasyonu, laktozun ayrılması, peynir altı suyu ve ürünlerinin kurutulması, paketlenmesi, soğutulması ve depolanmasına yönelik yatırımlar,
- Gıda güvenliği yönetim sistemlerinin kurulması için yatırımlar,
- Soğutuculu araç ve soğutma ekipmanı. *

Kırmızı Et ve Kanatlı Eti Sektörü

- Kırmızı et kesimhaneleri ve parçalama tesislerinin inşası, modernizasyonu ve/veya genişletilmesi,
- Yeni kırmızı et kesimhanelerinin ve parçalama tesislerinin inşası,
- Kanatlı kesimhanelerinin ve parçalama tesislerinin ve ayrıca et işleyen işletmelerin modernizasyonu,
- Yeni kanatlı kesimhanelerinin ve parçalama tesislerinin inşası (Kastamonu, Mersin, Çankırı illerinde),
- Ürün kalitesi ve hijyen kontrollerinin iyileştirilmesi için laboratuvarlar ve ekipman,
- Hayvan refahı ile uyumlu koşullarda büyükbaş ve koyun/keçi kesimi için yatırım,
- Soğuk hava deposu ekipmanı,
- İşleme tesisi içinde karkas ve etin izlenebilirliğinin gerçekleştirilmesi için yazılım ve izleme sistemi,
- İşleme ve/veya parçalama tesisleri için soğutuculu araç ve soğutma ekipmanı.*

Meyve ve Sebze Sektörü

- Temizleme, sınıflandırma, tasnif ve paketleme hatları,
- Markalama ve izlenebilirlik sistemleri,
- Modifiye atmosferli soğuk hava tesisleri ve modifiye atmosfer koşulları altında paketleme hatları,
- Kurutma makine, ekipman ve paketleme hatları,
- Ön soğutma ve soğutma ünitelerinin ve soğuk hava depolarının modernizasyonu, kurutma, temizleme, sınıflandırma, derecelendirme ve paketleme üniteleri,
- Modifiye atmosferli soğuk hava tesisleri ve modifiye atmosfer koşulları altında paketleme üniteleri,
- Hammadde ve paketleme için depolar,
- Ürün taşıma ekipmanları,
- Meyve ve sebzelerin (Konsey Tüzüğü No.1308/2013 Ek I, Bölüm IX: Meyve ve sebzeler listesi.) dondurulması ve kurutulması için makine ve ekipman satın alınması,

- Sert kabuklu meyvelerin (Konsey Tüzüğü No.1308/2013 Ek I, Bölüm IX: Meyve ve sebzeler listesi.) kurutulması ve kavrulması için makine ve ekipman satın alınması,
- Soğutuculu araç ve soğutma ekipmanı.*

Su Ürünleri Sektörü

- Kültür balıkçılığı ve su ürünleri işleyen işletmelerin modernizasyonu ve/veya genişletilmesi,
- Su ürünleri ve kültür balıkçılığı ürünleri işleyen yeni işletmelerin kurulması,
- Su ürünlerinin soğutulması, işlenmesi, paketlenmesi ve pazarlanması için makine ve ekipman,
- İnsan sağlığı, çalışma koşulları, çevrenin korunması ve atık yönetimi ile ilgili Topluluk standartlarına ulaşmaya yönelik ekipman ve tesisler,
- Soğutuculu araç ve soğutma ekipmanı*

** Talep edilecek araçlar (kamyon, kamyonet, tır vb.) ile bu araçların üstüne koyulacak ekipmanlar (araç üstü süt taşıma tankları, araç üstü peynir altı suyu tankları, frigorifik kasalar, soğutucular vb.) "Araçların Yüklenmesine İlişkin Ölçü ve Usuller ile Tartı ve Boyut Ölçüm Toleransları Hakkında Yönetmelik" koşullarını karşılamalıdır.*

Başvuru sahibi yatırımının bütçesini, yapacağı satın alımlara ilişkin alacağı teklifler çerçevesinde şekillendirecek, seçtiği uygun teklif üzerinden projesini uygulayacak ve ödeme talebinde bulunacaktır.

Başvuru sahipleri uygun harcamalar kapsamında yapacakları alımlarda, TKDK web adresinde yer alan (www.tkdk.gov.tr) "Teklif Alma Kuralları Rehberi"nde belirtilen hususlar çerçevesinde hareket etmelidirler.

TKDK, satın alımlarla ilgili tekliflerde yer alan her bir kalem için piyasa araştırmaları yapacaktır. TKDK yapılacak araştırmalar neticesinde piyasa fiyatlarının çok üzerinde olduğu tespit edilen yatırım kalemlerinin fiyatlarında azaltma yapma veya bunları uygun olmayan harcama olarak kabul etme veya projeyi reddetme hakkına sahiptir.

Başvuru sahipleri, faaliyet alanları uygun olsa dahi, başvuru yaptıkları çağrı dönemine ait başka projelerin inşaat, makine ekipman ve/veya hizmet alımlarına teklif veremezler. Böyle bir durumun tespit edilmesi durumunda başvuruları reddedilir.

Elektrik İhtiyacını (öztüketimi) Karşılamaya Yönelik Yenilenebilir Enerji Yatırımları

Başvurulan sektörde kurulu veya kurulacak tüketim tesisin elektrik ihtiyacını karşılamak için yenilenebilir enerji tesislerinin kurulumu da Kurumumuz tarafından desteklenmektedir. Başvuru sahiplerinin bu destekten faydalanabilmesi için ilgili elektrik dağıtım şirketinden alınmış bağlantı anlaşmasına sahip olmaları gerekmektedir.

Başvurulan sektörde, işletme kapasitesine göre ihtiyacın üzerinde büyüklükte yenilenebilir enerji sistemleri talepleri olması durumunda; sözleşme öncesi kontrollerde kesinti veya tamamen projeden yenilenebilir enerji kalemlerinin çıkarılması veya projenin reddi vb. işlemler duruma göre uygulanacaktır.

Yenilenebilir Enerji Tesisleri Projelendirilirken Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar:

1. *Yenilenebilir enerji tesisinin kapasitesi, başvuru yapılan sektör kapsamında kurulu veya kurulacak tesisin elektrik tüketim kapasitesiyle uyumlu projelendirilmelidir.*
2. *Tüketim tesisinin faaliyet alanı ile ilişkisi olmayan veya sektörde kullanımı olmayan makine-ekipmanlara projelerde yer verilmemelidir.*
3. *Teknik projede yer almayan makine-ekipmanlara, elektrik projelerinde yer verilmemelidir.*
4. *Tüketim tesisinin kurulu gücü hesaplanırken suni artışa sebebiyet verecek makine-ekipmanların (boş prizlere yükleme cetvelinde 1-2 kw güç yazılması vs.) kurulu güç hesabına dâhil edilmemelidir.*
5. *Projelere dâhil edilecek yenilenebilir enerji sistemlerinin kurulu gücü (kWe), tüketim tesisinin kurulu gücünün yüzde 60'ını geçmemelidir. Yenilenebilir enerji tesisinin kurulu gücünün (kWe) hesaplanmasında kullanılan 0.6 talep gücü faktörü (eş zamanlılık faktörü) eş zamanlı yoğun kullanım gerektiren sektörler için farklı alınabilir. Bu durumda, sözleşme öncesi kontroller sırasında TKDK tarafından açıklama talep edilebilir.*
6. *Teknik projede yer alan panellerin toplam gücünden (kWp), eviriciden (invertör) çıkışla (kWe) gerçekleşecek kaybın, oran olarak makul olmasına dikkat edilmelidir.*
7. *Kurulacak yenilenebilir enerji sistemi işletme ile aynı parselde olmalıdır.*
7. *Cephe kurulumu içeren projelerde elektrik mühendisi tarafından hazırlanmış bir verimlilik hesabının sunulması ve gerekli güvenlik önlemlerinin alınması gerekmektedir.*

- Yatırımın kapsamında aşağıda belirtilen koşullar karşılanmalıdır:
  - Başvuru sahibi, başvuru paketi ile birlikte, şebekeye bağlantının mevcut olduğunu tasdik eden ve yetkili kurum tarafından verilen (elektrik dağıtım şirketleri, organize sanayi bölgeleri, Türkiye Elektrik Dağıtım Şirketi vb.) bir doküman/sertifika (Lisanssız Elektrik Üreticileri İçin Dağıtım Sistemine Bağlantı Anlaşması)sunacaktır.
  - Başvuru sahibi nihai ödeme talebi paketi ile birlikte ilgili makamlar tarafından verilen geçici kabul tutanağını sunacaktır.
  - Başvuru sahibi izleme dönemi boyunca "Lisanssız Elektrik Üreticileri İçin Sistem Kullanım Anlaşmasına sahip olacak ve talep edildiği durumunda Kuruma sunacaktır.

Tüketim Tesisinin Kurulu Gücü: Elektrik projesi yükleme cetvelinde yer alan makine-ekipmanların çektiği güç değerlerinin toplamını ifade eder.

13. Başvuru Çağrı ilanından sonra lisanssız elektrik üretim mevzuatında değişiklik olması durumunda yeni mevzuat hükümleri çerçevesinde bilgilendirme yapılacaktır.

4.2. UYGUN OLMAYAN HARCAMALAR

Aşağıda belirtilenler uygun olmayan harcamalar olarak kabul edilmekte olup, bu harcamalar için destek talebinde bulunulamaz.

- Arazi ve mevcut binaların satın alınması,
- İkinci el makine ve ekipman alımı,
- Tüm vergiler,

AB ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti arasında imzalanan IPA II Çerçeve Anlaşmasına göre sözleşme kapsamında gerçekleştirilen uygun harcamalar için bazı vergi muafiyetleri/vergi iadeleri sağlanmaktadır.

KDV ve diğer vergilere ilişkin söz konusu muafiyet veya KDV iadesi süreçlerine dair iş ve işlemler hakkında detaylı bilgi için Hazine ve Maliye Bakanlığı (Gelir İdaresi Başkanlığı) tarafından yayımlanan "Türkiye-Avrupa Birliği Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPA II) Çerçeve Anlaşması Tebliğleri" incelenmelidir.

- İşletme giderleri,
- Bakım ve amortisman giderleri,
- Sigorta giderleri;
- Her türlü kira gideri,
- Kiralayanın marjı, faizin yeniden finansman maliyetleri, işletme giderleri ve sigorta masrafları gibi kira-satın alma ile bağlantılı maliyetler,
- Banka ücretleri, teminat masrafları ve benzeri ücretler,
- Döviz-TL ile ilgili dönüşüm masrafları, ücretleri ve kambiyo kayıpları,
- Para cezaları, mali cezalar ve dava masrafları,
- Yararlanıcı tarafından yapılan ayni katkılar,
- Yardımın yönetimi ve uygulanmasında kamu idaresi tarafından üstlenilen masraflar, yani Program Otoritesine ait masraflar ve özellikle genel giderler, kira giderleri ve yönetim, uygulama, izleme ve kontrol faaliyetlerinde istihdam edilen personelin maaşları,
- "4.1 Uygun Harcamalar" bölümünde belirtilen uygun harcamalar dışındaki diğer tüm harcamalar,
- Perakende düzeyindeki yatırımlar.

Bu destek programı ile üretim ve işleme yapan işletmeler desteklenmektedir. Satışa hazır ürünlerin satın alınarak pazarlanması faaliyeti "perakendecilik" faaliyeti olarak nitelendirilmekte olup, bu tür faaliyetler için yapılacak yatırımlar destek kapsamında değildir.

Önceki çağrılarda Kurum desteğinden yararlanan projelerde, kapasite arttırımı vb. geçerli sebepler dışında, desteklenen yatırım kalemleri için yeniden başvuru yapılması uygun değildir.

Bu tedbir kapsamında başvuru sahibi tarafından talep edilen ve desteklenen uygun harcamalar, başka bir IPA bileşeni tarafından desteklenemez ve desteklenmeyecektir.

Ayrıca, başvuru sahibi destek talep ettiği uygun harcamalar için diğer uluslararası ve ulusal kaynaklardan sağlanan desteklerden de yararlanamaz.

5

YATIRIM UYGULAMA SÜRESİ

IPARD kapsamında yapılacak yatırımın uygulama süresiyle ilgili detaylı bilgi için lütfen www.tkdk.gov.tr adresinden ilgili çağrı ilanına bakınız.

Yatırımın uygulama süresi, sözleşmenin imzalanmasından itibaren yatırımın tamamlanmasına kadar geçen süredir. Yatırımın uygulama süresi hesaplanırken Kurumumuzun Ödeme Talebi Paketi (ÖTP) ile birlikte istediği resmi belge/ sertifikaların temini de göz önünde bulundurulmalıdır.

Yatırımın uygulama süresi başvuru sahibi tarafından başvuru formu ve iş planında belirtilmelidir. Başvuru sahibi, iş planı hazırlarken ve faaliyetlerini planlarken bu süreye dikkat etmelidir. TKDK, başvuru sahibi tarafından başvuru formu ve iş planında belirtilen yatırım uygulama süresini sözleşme aşamasında değiştirme hakkına sahiptir.

Sözleşmede belirtilen yatırım uygulama süresi, ancak TKDK'nın onayı ile uzatılabilir. TKDK süre uzatma talebini reddetme hakkına sahiptir. Başvuru sahibi sözleşme imzalanmadan önce yatırımın uygun harcamalar ile ilgili kısmına başlayamaz ("Hizmet Alımı" için teklif alma kuralları rehberinde belirtilen istisnalar dışında).

Mücbir sebep; taraflardan herhangi birinin (veya tedarikçilerinin veya çalışanlarının) kusur ya da ihmalinden kaynaklanmayan, tarafların kontrolü dışında olan önceden öngörülemeyen, proje faaliyetlerinin uygulanmasına ve/veya tarafların yükümlülüklerini yerine getirmesine engel nitelikte olan, tüm çabalara ragmen başa çıkılamayan ve yetkili mercilerce belgelendirilmesi zorunlu olan istisnai nitelikteki herhangi durum veya olayı ifade eder. Ekipman veya malzemedeki kusurlar ya da bunları kullanıma hazır hale getirmedeki gecikmeler, çalışma hayatındaki anlaşmazlıklar veya yararlanıcıyararlanıcının mali güçlükleri, mücbir sebep olarak nitelendirilemez.

Yararlanıcı ve TKDK arasında imzalanacak sözleşmede, hangi hallerin mücbir sebep sayılacağı ve bu durumlarda yapılacaklar konusunda hüküm yer alacaktır.

Başvuruların son teslim edildiği tarih ile hibe desteği kararı alınma tarihi arasındaki süre takriben 7 (yedi) aydır.

Yararlanıcının yatırım faaliyetlerine başlamış sayılması için, yapım işi/tedarik sözleşmesi imzalanmış olmalıdır. İlaveten, yatırım uygulama alanında yapım işi faaliyetlerinin başladığı doğrulanmalı ve yapım işi malzemelerinin teslimine dair belgeler bulunmalı ve/veya makine ekipman tedarikine yönelik yazışmalar mevcut olmalıdır. Yatırım faaliyetlerinin başlayıp başlamadığına dair karar TKDK'nın inisiyatifindedir. Ayrıca, yatırım faaliyetleri başlamış ya da başlamamış olsun, TKDK'nın süre uzatma talebini kabul ya da ret hakkı saklıdır.

Yatırım, şebekeye bağlı (on-grid) yenilenebilir enerji sistemlerinin kurulumunu içeriyorsa, söz konusu yenilenebilir enerji yatırımlarının tamamlanması noktasında ilgili şebeke işletmecisi ile imzalanan "Bağlantı Anlaşması" nın geçerlilik süresi dikkate alınmalıdır.

Başvuru sahibi yatırım uygulama süresi ile ilgili ayrıca aşağıdaki hususlara uymak zorundadır.

- Yatırım uygulama süresi azami 7 ay olacaktır.
- Uygun olmayan harcamalarında yapım işi bulunan yatırımlarda söz konusu yapım işlerine 3 ay içerisinde başlanmalıdır. Yatırıma başlamaktan kasıt, en az su basmanı seviyesine gelinmesidir. Mevsimsel şartlar, tedarik zincirinde yaşanan sorunlar gibi nedenlerle yapım işinin 3 ay içerisinde başlamaması halinde, yararlanıcının talebi üzerine TKDK tarafından yapılacak değerlendirme sonucuna göre yapım işlerinin başlaması için azami 3 ay ilave süre tanınabilecektir. Bu süre içerisinde de yapım işlerinin başlamadığının tespit edilmesi halinde sözleşme fesih işlemlerine başlanır.
- Yukarıdaki süre kısıtları dikkate alınarak, imzalanan sözleşmeye ait son ödeme talep paketi,programın kapanmasından en geç 1 ay önce TKDK'ya sunulmalıdır. TKDK'nın bu süre üzerinde değişiklik yapma hakkı saklıdır.

YETKİLİ DIŞINDA
KULLANMAK
YASAKTIR
Uzunc

6

BAŞVURU PAKETİNİN İÇERİĞİ

Başvuru sahibi aşağıdaki bilgi ve belgeleri "Başvuru Paketi" şeklinde sunmak zorundadır.

Başvuru Paketi;

(a) Başvuru Formu ve ekleri,

(b) İş Planı

(c) Teknik Proje'den oluşmaktadır.

"Başvuru Paketi"nin içeriğinde yer alan belgelere ilişkin ayrıntılı bilgiler ve dikkat edilmesi gereken hususlar TKDK web adresinde yayımlanan (www.tkdk.gov.tr) "Başvuru Paketi İçeriği"nde belirtilmiştir.

İçerisinde "Başvuru Formu, Seçilen ve Seçilmeyen Teklifler, Yapım işleri ile ilgili projeler (Mimari, Statik, Elektrik Tesisat, Mekanik Tesisat Projeleri), İş Planı ve Teknik Proje" yer almayan başvuru paketleri TKDK tarafından teslim alınmayacak ve başvuru kaydı yapılmayacaktır.

Başvuru paketleri hazırlanırken, TKDK web adresinde yayımlanan (www.tkdk.gov.tr):

- Yatırım Kapsamında Uyulması Gereken Koşullar
- Teknik Proje Hazırlama Rehberi
- Teklif Alma Kuralları Rehberi
- İş Planı Hazırlama Rehberi
- Görünürlük Rehberi
- Bilgilendirme Dokümanlarında belirtilen hususlar dikkate alınmalıdır.

!

Teknik proje, yatırım kapsamındaki makine-ekipmanların ve/veya yapım işlerinin tümünü içermelidir. Makine-Ekipman alımında hazırlanacak teknik şartnameler teknik projeye uygun olmalı ve yatırım kapsamında alınacak tüm makine-ekipmanlar teknik projeye dayanmalıdır.

TKDK tarafından yapılacak değerlendirmelerde;

- *Yatırım kapsamında gerçekleştirilecek üretim için gerekli olan makine-ekipmanlara yer verilip verilmediği,*
- *Seçilen makine-ekipmanın kapasiteye uygun olup olmadığı,*
- *Yatırımda iş akışında atlanmış bir sürecin bulunup bulunmadığı,*
- *Yapıların uygunluğu ve projelerin sunulan kapasitelerle uyumlu olup olmadığı kontrol edilecektir.*

Gerçekleştirilen incelemeler neticesinde TKDK;

- *Teknik projenin tamamıyla kabulüne,*
- *Yatırım ölçeğine göre düşük ve çok yüksek kapasiteli makine ekipmanların ve uygun olmayan yapım işlerinin destek kapsamı dışında tutulması durumunda başvuru sahibince uygun kapasitedeki makine ekipman alımının kabul edilerek ilgili proforma faturanın sunulması ve yapım işleri için talep edilen ek bilgi, proje çizimleri üzerindeki tadilat ve değişikliğe ait metraj tablosu, yaklaşık maliyet tablosunun sunulması ve uygun bulunması sonucu teknik projenin kabulüne veya*
- *Projenin teknik proje yetersizliği nedeniyle reddine karar verir.*

Önceki çağrılarda Kurum desteğinden yararlanan projelerde, desteklenen ve yeni destek talep edilen hususlar yatırım kapsamında bir bütün olarak değerlendirilir.

7

BAŞVURU ŞEKLİ VE YAPILACAK İŞLEMLER

7.1. BAŞVURU SÜRESİ

- Başvuru Çağrı İlanında belirtilen süre içerisinde online başvuruların tamamlanması gerekmektedir. Başvuru Çağrı İlanında belirtilen son tarih ve saate kadar online sistemde işlemleri tamamlanmayan başvurular kabul edilmeyecektir.
- Online başvuru sistemi üzerinden işlemlerini tamamlayan başvuru sahipleri, Başvuru Çağrı İlanında belirtilen tarihler arasında başvuru paketlerini ilgili İl Koordinatörlüklerine teslim eder.
- Başvuru paketinin teslimi , Başvuru Çağrı İlanında belirtilen süreler içerisinde yapılmalıdır. İlan edilen tarih ve saatten sonra gelen başvurular kabul edilmeyecektir.
- Başvuru sahiplerinin, başvuru teslim aşamasında sorun yaşamamaları için mümkün olduğunca son teslim gününü beklemeden başvurularını İl Koordinatörlüklerine sunmaları önem arz etmektedir.

7.2. BAŞVURU PAKETİNİN HAZIRLANMASI

Başvuru Formu başvuru sahibini tanımlayan temel dokümanlardan biridir. Online başvuru esnasında alınan veriler ile başvuru formu ve ilgili ekler oluşturulmaktadır. Başvuru Çağrı İlanında belirtilen Online Proje Başvuru Sistemi kapanış tarih ve saatine istinaden kapanan Online Başvuru Sisteminin **yeniden açılarak düzenleme yapılması mümkün değildir.**

Bu nedenle, başvurunun doğru değerlendirilebilmesi için başvuru formu azami dikkatle doldurulmalı, başvuru paketi dikkatli ve olabildiğince açık bir şekilde hazırlanmalıdır.

Gerekli taahhütname, belge ve dokümanlar ile iş planı ve teknik projenin başvuru paketinde uygun ve tam olarak yer alması zorunludur.

Başvuru sahiplerinin başvuruları ve sunacakları tüm dokümanlar Türkçe olmalıdır.

- *Başvuru formunda beyan edilen başvuru sahibi adı/unvanı, TC/vergi kimlik numarası ve yatırım uygulama adresi değiştirilemez.*
- *Online Proje Başvuru Sisteminde, başvuru yapılacak tedbir-sektör-alt sektör seçiminin doğru yapılması gerekmektedir.*
- *Online Proje Başvuru Sistemine eksik veya hatalı girilen harcama kalemlerinin daha sonra online sistemde değiştirilemediği, uygun harcamalara dâhil edilemediği ve artırılamadığı göz önünde bulundurularak uygun harcama kalemlerinin Online Proje Başvuru Sistemine girişinde hassas olunmalıdır. Tüm harcama kalemlerinin, seçilen teklifler ile uyumlu olduğuna, tam ve doğru olarak girildiğine dikkat edilmelidir.*

Başvuru Paketinin hazırlanması ve teslimi aşamasında aşağıdaki adımlar izlenmelidir.

Adım 1

TKDK resmi internet sitesinden (www.tkdk.gov.tr) başvuru yapılacak yatırıma göre uygun "İş Planı Formatı" ve başvuru yapılacak alt tedbirin "Teknik Proje Formatı" bilgisayara indirilir.

Adım 2

Bilgisayara indirilen "İş Planı", bilgisayar ortamında eksiksiz doldurulur.

Adım 3

Bilgisayara indirilen "Teknik Proje", bilgisayar ortamında eksiksiz doldurulur.

Adım 4

TKDK resmi internet sitesinde (www.tkdk.gov.tr) başvurulan sektör için hazırlanmış "Başvuru Formu ve Başvuru Formu Ek A3-Uygun/Uygun Olmayan Harcamalar Detaylı Tabloları (A3.1, A3.2, A3.3, A3.4, A3.5), Mevcut Varlıklar Listesi Tablosu (A8) web ortamında eksiksiz olarak doldurulur. Online başvuru esnasında alınan veriler ile başvuru formu ve ilgili ekler oluşturulmaktadır.

Adım 5

Web üzerinden doldurulan Başvuru Formu ve Ek A3 Uygun/Uygun Olmayan Harcamalar Detaylı Tabloları ve Mevcut Varlıklar Listesi Tablosuna (A8) daha önce bilgisayar ortamında doldurulmuş veya hazırlanmış aşağıdaki dokümanlar eklenerek web üzerinden TKDK'ya gönderilir.

Eklenecek dokümanlar;

- İş Planı
- Teknik Proje
- Yapılacak alımlar için MS Word veya MS Excel formatında hazırlanmış tüm teknik şartnameler ve Excel formatında yapım işlerinde keşif özetleri

- *Web üzerinden doldurulan başvuru formuna yukarıdaki dokümanlar mutlaka tam olarak eklenmeli ve web üzerinden TKDK'ya gönderilmelidir.*
- *Başvurunun TKDK İl Koordinatörlüğünde teslimi aşamasında, başvuru formu ve Ek A3-Uygun/Uygun Olmayan Harcamalar Detaylı Tablolarının, Mevcut Varlıklar Listesi Tablosunun(A8)web üzerinden doldurulup doldurulmadığı kontrol edilecektir. Şayet bu dokümanların referans ve versiyon numaraları sistem ile aynı değilse başvuru kabul edilmeyecektir.*
- *TKDK'ya sunulan tüm proje çizimlerinin bir kopyası başvuru sahipleri tarafından "dwg" formatında elektronik olarak kaydedilmeli ve TKDK tarafından proje sahasında yapılacak yerinde kontrollerde hazır bulundurulmalıdır.*

Adım 6

TKDK resmi internet sitesinde (www.tkdk.gov.tr) yer alan "Taahhütname A1.1." indirilir. İndirilen taahhütname bilgisayarda eksiksiz doldurulur.

Adım 7

Web üzerinden gönderilen, Başvuru formu, Başvuru Formu Ek-A3-Uygun/Uygun Olmayan Harcamalar Detaylı Tabloları, Mevcut Varlıklar Listesi Tablosu (A8), İş Planı, Teknik Proje ile bilgisayar ortamında doldurulan taahhütnamenin çıktıları alınır.

- *Web üzerinden TKDK'ya gönderilen online başvuru sistemi üzerinden oluşturulan Başvuru Formu, Başvuru Formu Ek-A3'ler ile bunların başvuru paketinde yer alan çıktıları aynı olmalıdır. Aksi takdirde başvuru kabul edilmeyecektir.*

Adım 8

Maliyetleri Gerekçelendirme Tablosu (A6)TKDK resmi internet sitesinden (www.tkdk.gov.tr) bilgisayara indirilir ve bilgisayar ortamında doldurularak çıktıları alınır.

Adım 9

Başvuru paketinin düzenlemesi yapılır. Başvuru formu eklerinde yer alan; resmi belgeler, taahhütname, Başvuru Formu Ek-A3-Uygun/Uygun Olmayan Harcamalar Detaylı Tabloları ile diğer belge ve dokümanlar ile proje çizimleri, başvuru formu bölüm 10'da (Başvuru Paketi İçeriği) belirtilen sıralamaya uygun olarak düzenlenir. İş planı ve teknik proje başvuru paketinde başvuru formu ve eklerinden sonra yer almalıdır.

Yatırım ile ilgili A9- Mimari projeler (Mevcut ve planlanan binaları gösteren vaziyet planını ve mahal listesini de içeren), Statik projeler, Elektrik Tesisat Projeleri, Mekanik Tesisat Projeleri, Metraj Cetveli, Tek Hat Şeması ve A10- Makine-ekipman Yerleşim Planı ayrı bir dosya/klasörde verilmelidir.

- *Başvuru paketinde yer alan ve bilgisayar ortamında doldurulan belge ve dokümanların, bilgisayar ortamında doldurulan kısımları üzerinde el yazısı ile ekleme veya düzeltme yapılmamalıdır.*
- *Resmi belgeler kesinlikle, tahrip edilmiş, yırtılmış veya üzerinde düzeltme yapılmış olarak sunulmamalıdır.*

Başvuru paketinde yer alan, başvuru formu, başvuru formu ekleri, iş planı ve teknik projeyi birbirinden ayıran separatörler hazırlanır ve bu seperatörler her bir ek'in arasına yerleştirilir. (örneğin, taahhütname, resmi belgeler, seçilen teklifler vb. eklerin arasında separatörler olmalıdır.) Başvurunun teslimi aşamasında, başvuru formu, başvuru formu ekleri, iş planı ve teknik projenin separatörler ile ayrılıp ayrılmadığı kontrol edilecektir. Aksi durumlarda başvuru kabul edilmeyecektir.

Adım 10

Başvuru paketinde yer alan belge, doküman ve taahhütname aşağıda belirtilen hususlar dikkate alınarak imzalanır ve paraflanır. Başvuru paketinde, başvuru sahibi tarafından hazırlanan belge ve dokümanların ilgili yerlerine mutlaka tarih yazılmalıdır.

İmzalanacak belge ve dokümanlar: Başvuru Formu, Taahhütname (A1), Uygun/Uygun Olmayan Harcamalar Detaylı Tabloları (A3.1, A3.2, A3.3, A3.4, A3.5), Maliyetleri Gerekçelendirme Tablosu (A6), Mevcut Varlıklar Listesi (A8), İş Planı ve Teknik Projenin ilgili yerleri başvuru sahibi tarafından imzalanır.

Paraflanacak belge ve dokümanlar: İmzalanacak belge veya dokümanların imza atılmayan diğer tüm sayfaları başvuru sahibi tarafından paraflanır.

Başvuru formu ekinde yer alan belge ve dokümanlardan; Taahhütname (A1), Resmi Belgeler (A2), Seçilen Teklifler ve Ekleri (A4), Seçilmeyen Teklifler ve Ekleri (A5), Yasal Mali Tablolar (A7), Mimari, Statik, Elektrik Tesisat ve Mekanik Tesisat Projeleri, Metraj Cetveli, Tek Hat Şeması (A9), Makine-Ekipman Yerleşim Planı (A10), Yapı Ruhsatı (A11) başvuru sahibi tarafından paraflanmayacaktır.

Adım 11

Başvuru paketinin tüm sayfaları (çizimler hariç) başvuru formu bölüm 10'da belirtilen sıraya uygun olarak numaralandırılır.

İş planı ve teknik proje, başvuru formu ve eklerinden farklı olarak 1'den başlayarak ayrıca numaralandırılmalıdır. Mimari, Statik, Elektrik Tesisat ve Mekanik Tesisat Projeleri, Metraj Cetveli, Tek Hat Şeması (A9), Makine-Ekipman Yerleşim Planı (A10) numaralandırılmayacaktır.

Başvuru paketinin içeriğini gösteren ve formatı TKDK web sitesinde (www.tkdk.gov.tr) yayımlanan formata uygun olarak bir "İçerik Tablosu" oluşturulur. Başvuru paketinin içeriğini gösteren bu tabloda; başvuru formu ekinde yer alan her bir belge ve doküman ismi belirtilmeli ve bu belge ve dokümanların sayfa numarası mutlaka yazılmalıdır. Bu içerik tablosu Başvuru formu 10. bölümde belirtilen sıraya uygun olarak düzenlenmeli ve başvuru sahibi tarafından her bir sayfası paraflanmalı ve son sayfası imzalanmalıdır. İçerik tablosu başvuru paketinin ilk kısmına yerleştirilmelidir. Başvurunun teslimi aşamasında bu "İçerik Tablosu"nun olup olmadığı ve belge-doküman sayfa numaralarının yazılıp yazılmadığı kontrol edilecektir. Aksi durumlarda başvuru kabul edilmeyecektir.

Adım 12

Başvuru paketinde yer alan; başvuru formu, başvuru formu ekleri, çizimler, iş planı ve teknik projenin kopyası oluşturulur. Başvuru paketi, biri orijinal diğeri orijinalden alınan kopya olmak üzere, her birinin üzerinde "Orijinal" "Kopya" ibareleri yer alacak şekilde toplam iki nüsha olarak hazırlanır.

Adım 13

Bir orijinal bir kopya halinde hazırlanan başvuru paketinin her biri ayrı bir klasör içerisine yerleştirilir. Başvurunun teslimi aşamasında, başvurunun klasör içerisinde sunulup sunulmadığı kontrol edilecektir. Aksi durumlarda başvuru kabul edilmeyecektir.

İki nüsha başvuru paketi (1 orijinal, 1 kopya) tek bir paket (zarf, kutu, ambalaj vb.) içerisinde yer alacak ve bu paketin üzerine "IPARD Programı Başvuru Paketi" ve "..... Sektörü (başvurulan sektör) Kapsamında Proje Başvurusu" yazılarak teslime hazır hale getirilir.

8

BAŞVURULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

8.1. İL KOORDİNATÖRLÜĞÜNDE YAPILAN KONTROLLER

Adım 1: Başvuru Paketinin Teslim Alınması

Bir orijinal ve bir kopya olarak hazırlanmış başvuru paketi, yatırımın uygulanacağı ildeki TKDK İl Koordinatörlüğüne elden teslim edilir.

TKDK Merkezine yapılacak başvurular ve posta, faks, elektronik posta ya da diğer yöntemlerle gönderilen ya da başka adreslere teslim edilen başvurular kesinlikle kabul edilmeyecektir.

Başvuru Paketi'ni teslim etmeye yetkili kişiler:

Gerçek Kişilerde; yararlanıcının kendisi veya noter onaylı vekâlet belgesine sahip vekili,

Tüzel Kişilerde; tüzel kişiliği yasal olarak temsil ve ilzama yetkili kişi veya kendisinin bulunmadığı durumda tüzel kişiliği yasal olarak temsil ve ilzama yetkili kişinin noter aracılığıyla vekâlet verdiği kişi

Teslim aşamasında yapılan kontrollerde teslim edilme şartlarını taşıyan başvurular kabul edilir ve başvuru sahibine teslim alındı belgesi verilir.

Başvuru sahibi, Kurum tarafından ilan edilen son başvuru kabul tarihinin tamamlanmasından sonra ve "Desteklemeye Hak Kazananların Listesi" yayımlanmadan veya ret işlemleri tamamlanmadan önce ilgili İl Koordinatörlüğüne bir dilekçe ile başvurarak sunmuş olduğu başvuru paketini (bir orijinal) geri alabilir.

Adım 2: Başvuru Kayıt Numarası

Alınan tüm başvurulara "Başvuru Kayıt Numarası" verilecektir. Başvuru sahibi, TKDK ile yapacağı yazışmalarda bu numarayı kullanacaktır.

Adım 3: İdari Kontrol İşlemleri

Başvuru paketini tam olarak ve süresi içerisinde teslim eden başvuru sahiplerinin "Başvuru Paketi" değerlendirmeye tabi tutulur.

İl Koordinatörlükleri tarafından başvuru paketlerinin idari kontrol listesine göre kontrolü yapılacaktır. Bu aşamadaki kontrol, gerekli tüm dokümanların eksiksiz olarak sunulduğuna yönelik bir kontroldür. Yapılacak kontrole göre, eksik doküman tespit edilmesi durumunda, eksikliklerin tamamlanması amacıyla eksik doküman bildirim yazısı gönderilir ve başvuru sahibine, eksikleri tamamlaması için en fazla 10 iş günü süre tanınır. Eksik evraklar elden teslim edilmelidir, posta ile gönderilen evraklar kabul edilmeyecektir.

Eksik evrak kapsamında sunulacak belgelerin tamamının aynı anda ve tek seferde teslim edilmesi gerekmektedir. Evrakların eksik olarak teslim edilmesi durumunda, eksik evrak bildirim yazısında belirtilen süreler içinde dahi olsa tekrar evrak kabulü yapılmayacaktır. Eksik dokümanların zamanında sunulmaması durumunda başvuru reddedilir. Eksikliği tamamlamak için sunulan dokümanlar da 1 orijinal ve 1 kopya olarak teslim edilmelidir.

Başvuru sahiplerine yapılacak bütün bildirimler, başvuru formunda belirtilen "İletişim adresi"ne yapılacaktır. Bu adrese bildirim yapılamaması durumunda, başvuru sahibinin Adres Kayıt Sisteminde/Ticaret Sicil Gazetesinde bulunan adresi, bilinen en son adresi olarak kabul edilir ve bildirim buraya yapılır.

Tüm kontroller esnasında Merkez ve İl Koordinatörlüklerindeki uzmanlar, başvuru paketinde anlaşılmayan, eksik bilgi olduğu fark edilen veya herhangi bir konu hakkında ek bilgi ihtiyacının ortaya çıktığı vb. durumlarda başvuru sahiplerinden ek bilgi talebinde bulunabilirler. Ek bilgi talebi resmi yazışmalar yoluyla gerçekleştirilir ve 10 iş günü içinde bilginin gelmesi talep edilir.

Ek bilginin belirtilen süre içinde teslim edilmemesi durumunda, mevcut prosedürler çerçevesinde işlemler devam eder. Bu durumda TKDK projeyi reddetme hakkına sahiptir.

Adım 4: Uygunluk Kontrolü İşlemleri

Başvuru paketinde sunulan bilgilerin tam olup olmadığı, başvuru sahibi, işletmesi ve beyan edilen bilgilerin ve belgelerin bu program kapsamındaki uygunluğu ise "uygunluk kontrol listesi" çerçevesinde kontrol edildikten sonra "Sözleşme Öncesi Yerinde Kontroller"gerçekleştirilir.

Başvuru tarihinden sonra yapılacak değişiklikler ile uygun olmayan bir başvurunun uygun hale getirilmesi mümkün değildir.

Sözleşme öncesi yerinde kontrolün amacı, yatırımın uygulanmasına yönelik olarak başvuru sahibinin, başvuru sırasında sunduğu bilgi ve belgelerin (proje bilgileri, kimlik bilgisi, adres, vb.) doğrulanması ve projenin olası başlangıcından önce mevcut durumun yerinde kontrol edilmesi amacıyla gerçekleştirilir. Başvuru Paketi tam olan tüm uygun başvuruların (%100) yerinde kontrolleri yapılır. Yerinde kontrol işlemleri yerinde kontrol uzmanları (YKU) tarafından gerçekleştirilir. TKDK yerinde kontroller yapılmadan önce başvuru sahibine yerinde kontrol zamanına ilişkin bildirim yapma ya da yapmama hakkına sahiptir.

Ayrıca örnekleme prosedürüne göre İl Koordinatörlükleri tarafından TKDK merkezine gönderilen başvuruların yerinde kontrolleri, Proje İzleme ve Kontrol Koordinatörlüğündeki yerinde kontrol uzmanları tarafından tekrarlanır.

Yerinde kontroller sırasında başvuru sahibinin/vekilinin proje adresinde bizzat bulunması zorunludur.

- *Uygun olmayan harcamalarında yapım işi içeren başvurularda yapı ruhsatlarının ilan edilen son başvuru kabul tarihinden önce ilgili idarelerden alınmış olması gerekmektedir.*
- *Yapı ruhsatı tarihinin ilan edilen son başvuru kabul tarihinden sonra olması durumunda ilgili başvuru uygun olarak değerlendirilmeyecektir.*
- *Mevcut yapılara ek olarak yapılacak yeni yapılar için alınacak yapı ruhsatlarında da ruhsat tarihinin son başvuru kabul tarihinden önce olması gerekmektedir.*
- *İlgili idarelerden alınan yapı ruhsatına gerek yoktur yazısının yeterli olduğu başvurular için söz konusu sınırlama geçerli değildir.*

- *Yenilenebilir enerji yatırımları söz konusu ise; bağlantı anlaşmasının ilan edilen son başvuru kabul tarihinden önce ilgili idarelerden alınmış olması gerekmektedir.*

Adım 5: Başvurunun Mali ve Ekonomik Değerlendirmeye Alınması

Sözleşme öncesi yerinde kontrolü yapılan uygun ve tam başvuru paketleri, **mali ve ekonomik değerlendirmeye** tabi tutulur.

8.2. TKDK MERKEZDE YAPILAN KONTROLLER

8.2.1. İş Planı Değerlendirmesi ve Puanlaması

İş planı 3 ana başlıkta ve toplamda 100 puan üzerinden değerlendirilecektir. Bunlar sırasıyla;

1) Mali Değerlendirme (65 Puan)

a) Başvuru sahibinin mevcut mali durumunun değerlendirilmesi (40 Puan)

MALİ DEĞERLENDİRME Başvuru Sahibinin Mevcut Mali Durumunun Değerlendirilmesi			
Faaliyetlerini Bilanço Esasına Göre Muhasebeleştiren Başvuru Sahipleri için	**Faaliyetlerini İşletme Hesabı Esasına Göre Muhasebeleştiren Başvuru Sahipleri için**	**Faaliyetlerini Basit Usule Göre Muhasebeleştiren Başvuru Sahipleri için**	**Faaliyetlerini Muhasebeleştirmeyen (Tevkifata esas çalışan) Başvuru Sahipleri için**
Özkaynak Oranı	Faaliyet Sonucu (Kar veya Zarar)	Faaliyet Sonucu (Kar veya Zarar)	Yıllık Satış Hacmi
Dönen Varlıklar/ Toplam Varlıklar Oranı	Net Kar Marjı	Net Kar Marjı	Verilen Teminatlar (şahsi teminat, ipotek, taşıt rehni, teminat mektubu, vb.)
Cari Oran	Verilen Teminatlar (şahsi teminat, ipotek, taşıt rehni, teminat mektubu, vb.)	Verilen Teminatlar (şahsi teminat, ipotek, taşıt rehni, teminat mektubu, vb.)	
Asit-Test Oranı Faaliyet Karlılığı Net Kar Marjı Verilen Teminatlar (şahsi teminat, ipotek, taşıt rehni, teminat mektubu, vb.)			

b) Başvuru Sahibinin Projesinin Değerlendirilmesi (25 Puan)

- *Projenin Mali Sürdürülebilirliğinin Değerlendirilmesi*
- *Proje Karlılığının Değerlendirilmesi (Net Bugünkü Değer)*
- *Projenin Duyarlılık Analizi (25 puan)*

Projenin Mali Sürdürülebilirliğinin Değerlendirilmesi

Mali sürdürülebilirlik değerlendirmesi yatırımın, yatırım ve uygulama dönemlerinde nakit darboğazına girme riski olup olmadığını belirlemek için yapılır. Yatırımların mali olarak sürdürülebilir olup olmadığı Toplam Yatırım Bütçesi ve Finansmanı Tablosu ile Tahmini Nakit Akış Tablosunun kümülatif net nakit akışları kontrol edilerek yapılır. Eğer kümülatif net nakit akışı herhangi bir dönemde negatif oluyorsa proje reddedilir.

Başvuru Sahibi Finansman kaynağı ile ilgili kanıtlayıcı tüm bilgi ve belgeleri başvuru aşamasında sunmalıdır. Finansman kaynakları TKDK web adresinde yayımlanan (www.tkdk.gov.tr) "İş Planı Hazırlama Rehberi" ekinde yer alan "Finansman Kaynakları Hakkında Bilgilendirme Dokümanı"nda belirtilen hususlar çerçevesinde değerlendirilecektir. Yapılan incelemeler esnasında finansman kaynakları ile ilgili yeterli bilgi ve belge bulunmadığı takdirde Kurum projeyi reddetme hakkına sahiptir.

İş planında projenin yürütülmesi için finansman kaynağı olarak kredi kullanacağını belirten başvuru sahiplerinin TKDK'ya sunmuş oldukları kredi niyet mektupları, TKDK tarafından mali değerlendirme aşamasında tekrar kontrol edilecektir. Bu aşamada TKDK, ilgili bankadan/ Tarım Kredi Kooperatiflerinden kredi niyet mektubunun geçerliliğinin halen devam edip etmediği konusunda gerekçeleri ile birlikte teyit ister.

Başvuru sahiplerinin mali durumlarının kötüye gitmesi vb. nedenlerle Kredi niyet mektubunun geçerliliğinin ilgili Banka/Tarım Kredi Kooperatifleri tarafından teyit edilmemesi durumunda ilgili başvuru sahiplerine ait projeler reddedilebilir.

Proje Karlılığının Değerlendirilmesi (NBD)

- Proje karlılığının değerlendirilmesi için Net Bugünkü Değer hesaplanır. Net Bugünkü Değer (NBD) ≥ 0 (sıfır) koşulunu sağlayan projeler kârlı olarak değerlendirilir.
- B2 İş Planı ile sunulan yeni işletmeler ve mevcut işletmelerde kapasite artırımı ile ilgili projeler kârlılık kriterini (NBD ≥ 0) sağlamalıdır. Aksi takdirde proje reddedilir.
- Kapasite artırımı yapmayacak mevcut işletmelerde NBD sıfırdan küçük olsa bile proje ret edilmeyecektir.

Duyarlılık Analizi

Projeksiyon ve/veya hesaplamalarda kullanılan varsayımların değiştirilmesi durumunda, projenin hala karlı ve sürdürülebilir olup olmadığını belirlemek için duyarlılık analizi yapılır.

2) Başvuru Sahibinin Yönetim Kapasitesinin Değerlendirilmesi (35 Puan)

- *Başvuru sahibinin yönetim ve organizasyon kapasitesi (9 Puan)*
- *Üretim ve Yatırım Bilgileri (26 Puan)*

Önemli Not: On üçüncü çağrı ilanı çerçevesinde, yukarıda belirtilen alt ve üst limitlerin hesaplanmasında Avro kuru 1 Avro= 28,4788 TL olarak kullanılacaktır.

Başvuru sahibinin TKDK'nın Kırmızı Listesinde olması durumunda İş Planı Analizine (-60) puan ile başlanır. (Kırmızı Liste hakkında detaylı bilgi 13. Bölümde yer almaktadır.)

İş planı değerlendirme sonucunda alınan puan 40 veya üzerinde ise projenin sürdürülebilir olduğuna karar verilir. Toplam iş planı puanı 40 puan altında olan projeler sürdürülebilirlik kriterini sağlamadığı için reddedilir.

İş planında analiz yapmak için gerekli olan bilgi ve verilerin yer almaması, iş planının başvuru sahibinin gerçekleştirmeyi planladığı yatırım ile ilgili olmaması veya iş planı formatındaki mali tabloların boş bırakılmış olması durumunda, TKDK başvuru sahibinden ek bilgi istemeksizin projeyi reddetme hakkına sahiptir.

8.2.2. IPARD Programı Sıralama Kriterlerine Göre Puanlama

İş planına göre puanlaması yapılan tüm uygun yatırımlar, IPARD Programında belirlenen "Proje Seçimine Esas Sıralama Kriterlerine" göre tekrar değerlendirilir ve puanlanır. IPARD Programında belirlenmiş kriterler çerçevesinde, yatırımlara aşağıdaki tabloda belirtilen puanlar verilir.

Başvuru sahibi, üretici örgütü veya üretici örgütünün hâkim ortak (ortaklık payının %50'den fazla) olduğu bir tüzel kişilik ise ilgili kriterden puan elde etmek için, bu kriterin sağladığını gösteren üretici örgütüne ait ana sözleşme/güncel tüzüğünü başvuru paketine eklemelidir.

Başvuru formunun sıralama kriterleri bölümünde ilgili maddenin işaretlenmemiş olması durumunda, TKDK puan vermeme hakkına sahiptir.

IPARD programı sıralama kriterlerine göre yapılan değerlendirmeden elde edilen puan projelerin nihai sıralamasını belirler ve projeler en yüksek puandan başlanarak sıralanır.

IPARD Programı Sıralama Kriterleri:

KRİTER	PUAN
Başvuru sahibi mevcut bir işletme ise	40
Başvuru sahibi bir üretici örgütü veya üretici örgütünün hâkim ortak (ortaklık payının %50'den fazla) olduğu bir tüzel kişilik ise	25
Yatırım 500 bin Avrodan daha az ise	20
Yatırım, yenilenebilir enerjinin üretilmesini içeriyor ise	10
Başvuru sahibi (gerçek kişi olması durumunda kendisi, tüzel kişiliklerde ise tüzel kişiliği temsil ve ilzama yetkili olan kişi) kadın ise	5
TOPLAM	100

ÖNEMLİ NOT: On üçüncü çağrı ilanı çerçevesinde, yukarıda belirtilen limitin hesaplanmasında Avro kuru 1 Avro = 28,4788 TL olarak kullanılacaktır.

IPARD Programı Sıralama Kriterleri Genel Hususlar

1. Sıralama kriterleri için Kurumumuzca yapılacak kontrollerde, başvurunun sunulduğu tarih esas alınacaktır. Başvuru sahibi tarafından beyan edilen bilgi, belge ve veri tabanı kontrollerine göre puanlama yapılacaktır. Başvuru sahibi, başvuru paketinde ilgili belgeleri sunmamış ise, eksik evrak sürecinde bu belgeler talep edilebilir. Bu durumda, kişinin başvuru tarihi itibari ile ilgili kriteri sağlayıp sağlamadığı kontrol edilecektir. Başvurunun Kuruma sunulma tarihinden sonra kriter sağlanıyor ise puan verilmeyecektir.

2. Başvuru aşamasında sağlanamayan sıralama kriterlerinin başvuru tarihinden sonra yapılan değişiklikler ile sağlanması mümkün değildir. Başvuru tarihinden sonra sıralama kriterlerini olumsuz olarak etkileyecek şekilde yapılan değişiklikler dikkate alınacak, olumlu yönde etkileyecek şekilde yapılan değişiklikler ise dikkate alınmayacaktır. (Örneğin, tüzel kişiliği temsil ve ilzama yetkili kişi olarak başvuru formunda belirtilen erkek kişinin yerine başvuru tarihinden sonra kadın bir kişi tüzel kişiliği temsil ve ilzama yetkili kişi olarak atanır ise bu değişiklik nedeni ile sıralama kriterinden puan verilmeyecektir.)

3. Yararlanıcı, başvurunun değerlendirilmesi sırasında kendisine puan sağlamış olan IPARD sıralama kriterlerini, sözleşme dönemi boyunca devam ettirmekle yükümlüdür. Söz konusu sıralama kriterlerine göre yararlanıcının durumunda sonradan herhangi bir değişiklik olduğunda, TKDK puanı yeniden değerlendirecektir. Bu değerlendirme sonucu puanın, yararlanıcıyı ilgili çağrıda TKDK tarafından desteklenecek projeler listesinin dışında bırakacak ölçüde düşmesi halinde, TKDK sözleşmeyi feshedecektir.

4. Başvurunun tüzel kişilik olarak sunulması durumunda kontroller temsil ve ilzama yetkili kişi/kişiler üzerinden yapılacaktır. Birden fazla kişinin münferit olarak tüzel kişiliği temsil ve ilzama yetkili olduğu durumlarda yapılması gereken tüm kontroller başvuru formunda belirtilen yetkili kişi/kişiler üzerinden yapılacaktır. Şayet, temsil ve ilzama yetkili olarak belirtilen kişiler müştereken yetkili ise; bu durumda bütün yetkililerin her biri başvuru formunda belirtilecek ve kontroller müşterek imzaya yetkili kişiler üzerinden yapılacaktır. IPARD Sıralama Kriterlerinden puan alabilmek için tüm yetkililerin ilgili kriteri sağlaması gerekecektir.

Sıralama Kriterlerinin Değerlendirilmesine Yönelik Açıklamalar

1. Başvuru sahibi mevcut bir işletme ise

   İlgili kritere ilişkin yapılacak puanlama, Kurumumuzca yapılacak olan kontroller sonucunda belirlenecektir.

2. Başvuru sahibi gerçek kişi veya üretici örgütü veya üretici örgütünün hâkim ortak (ortaklık payının %50'den fazla) olduğu bir tüzel kişilik ise;

   1163, 1581 ve 4572 Sayılı Kanunlara göre kurulmuş kooperatifler ile 5996 sayılı Kanunun ilgili maddelerine göre kurulan ıslah amaçlı yetiştirici birliklerinin kendilerinin veya hâkim ortağı oldukları tüzel kişilerin, kooperatifin/yetiştirici birliğinin ana sözleşmesinde belirtilmiş çalışma konularında yer alan ürünlerin üretimi, işlenmesi ve pazarlanması ile ilgili IPARD sektörlerine başvuru yapmaları gerekmektedir.

   5200 Sayılı Kanuna göre kurulan tarımsal üretici birliklerinin hâkim ortağı oldukları tüzel kişilerin, tarımsal üretici birliğinin kuruluş tüzüğünde belirtilen

ve birliğin isminde yer alan ürünün üretimi, işlenmesi ve pazarlanması ile ilgili IPARD sektörlerine başvuru yapmaları gerekmektedir.

Başvuru sahibi üretici örgütü veya üretici örgütünün %50'den fazla ortaklık payının olduğu bir tüzel kişilik ise, bu kriteri sağladığını gösteren üretici örgütüne ait ana sözleşme/güncel tüzük/genel kurul kararının başvuru paketine eklenmesi gerekmektedir.

3. Yatırım 500 bin Avrodan daha az ise;

Yatırımın (uygun+uygun olmayan harcamalar) 500.000 Avro'dan az olması kontrolü başvuru formu bölüm 9'da beyan edilen toplam harcama tutarından kontrol edilecektir.

4. Yatırım, yenilenebilir enerjinin üretilmesini içeriyor ise;

Yatırımın yenilenebilir enerjinin üretimini içerip içermediği "Bağlantı Anlaşması" üzerinden ve başvuru formu Ek -3 te beyan edilen uygun harcama kalemleri üzerinden kontrol edilmektedir.

5. Başvuru sahibi (gerçek kişi olması durumunda kendisi, tüzel kişiliklerde ise tüzel kişiliği temsil ve ilzama yetkili olan kişi) kadın ise;

Gerçek kişi olması durumunda kendisi, tüzel kişiliklerde ise tüzel kişiliği temsil ve ilzama yetkili olan kişinin kadın olması Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi üzerinden başvuru sahibinin T.C. kimlik numarası ile kontrol edilecektir.

Yararlanıcı, başvurunun değerlendirilmesi sırasında kendisine puan sağlamış olan IPARD sıralama kriterlerlerini, sözleşme dönemi boyunca devam ettirmekle yükümlüdür. Söz konusu sıralama kriterlerine göre yararlanıcının durumunda sonradan herhangi bir değişiklik olduğunda, Kurum puanı yeniden değerlendirme hakkına sahiptir. Bu değerlendirme sonucu puanın, yararlanıcıyı ilgili çağrıda Kurum tarafından desteklenecek projeler listesinin dışında bırakacak ölçüde düşmesi halinde, Kurum sözleşmeyi fesih etme hakkına sahiptir.

8.2.3. Nihai Sıralama ve Seçim

Projeler, IPARD Programının "proje seçimine esas sıralama kriterlerine" göre tedbir bazında sıralanır. IPARD Programının "proje seçimine esas sıralama kriterlerine" göre iki veya daha fazla başvurunun eşit puan aldığı durumlarda; iş planlarına verilen puanlar dikkate alınır.

Şayet iki veya daha fazla projenin her iki puan sonuçları (IPARD programı sıralama kriterlerine göre alınan puan ve iş planından alınan puan) da eşitse, bu durumda başvurunun teslim tarihi ve saatine göre ilk sunulan proje bir üst sırada listelenir. (Şayet başvuru sahibinin Kuruma sunmuş olduğu projede eksiklik çıkarsa eksiklik tamamlama tarihi ve saati başvuru teslim tarihi ve saati olarak kabul edilir.)

Nihai sıralaması yapılan uygun projelerin desteklenecek projeler listesine alınması, en yüksek puanı alan projeden başlanarak yapılır ve başvuru çağrı ilanında belirtilen destek bütçesi bitene kadar devam eder. Dolayısıyla tüm şartları sağlayan bir proje uygun bulunup nihai sıralamaya girse bile, destek bütçesinin bitmesi halinde desteklenemeyecektir. Diğer bir ifade ile projenin uygun görülmesi mutlaka destekleneceği anlamına gelmemektedir.

Başvuru Çağrı İlanında belirtilen bütçenin çok üstünde başvuru gelmesi durumunda, TKDK IPARD sıralama kriteri puanına göre ön sıralama yapma ve IPARD sıralama kriterleri puanına göre desteklenecek "Desteklemeye Hak Kazananların Listesi"ne girmesi mümkün olmayan projeleri değerlendirmeme hakkına sahiptir.

8.3. BAŞVURUNUN REDDEDİLMESİ

Başvuru sahiplerine, başvuruları ile ilgili TKDK'nın kararı yazılı olarak bildirilir. Başvurunun reddedilmesine ilişkin olası nedenler tahdidi olmaksızın aşağıda listelenmiştir.

- Başvurunun eksik olması veya başvuru çağrı rehberinde belirtilen koşulları karşılamaması,
- Başvuru sahibinin gerekli şartları taşımaması,
- Yatırımın IPARD Programı hedeflerini taşımaması, ekonomik ve mali açıdan yetersiz olması ve sürdürülebilir olmaması,
- Yatırımın, başvuru yapılan sektör veya alt-sektör ile ilgili olmaması,
- Başvuru sahibinin mali düzeyi ve işletme kapasitesinin, yatırımı gerçekleştirmeye yeterli olmaması,
- Yatırımın, teknik ve mali açıdan seçilmiş olan diğer yatırımlara göre yetersiz olması,
- Yatırım, uygun olarak değerlendirilmesine rağmen benzer bir başka yatırımın daha yüksek puan almış olması,
- Eksik evrak sürecinde talep edilen belgelerin bir ya da birkaçının belirtilen son tarihe kadar teslim edilmemiş olması,
- Yapı ruhsatı tarihinin ilan edilen son başvuru kabul tarihinden sonraki bir tarih olması,
- Bağlantı anlaşması tarihinin ilan edilen son başvuru kabul tarihinden sonraki bir tarih olması,
- Yatırım yerinin başvuru sahibine ait olduğu durumlarda tapu kaydında ipotek, haciz veya ihtiyati tedbir olması,

*Yatırım arazisi üzerinde **ipotek** olması durumunda;*

- *Yatırım arazisi b**aşvuru sahibine ai**t ise,*
  - ***Mevcut işletmelerde** bankalardan/kamu tüzel kişisi veya tüzel kişilerden/ finansal kuruluşlardan alınacak düzenli ödemelere ilişkin **belge,***
  - ***Yeni işletmelerde** bankalardan/kamu tüzel kişisi veya tüzel kişilerden/finansal kuruluşlardan alınacak ödemelerin düzenli yapıldığına dair belgeye **ek olarak** bankadan alınacak **"referans mektubu (destek tutarı kadar)"** (Bu durumdaki başvurular için sözleşme aşamasında **en az 30 ay** geçerli ve destek tutarı kadar **kesin teminat mektubu** sunulması gerekmektedir.)*

sunulması durumunda başvuru uygun kabul edilecektir.

- Yatırım yerinin başvuru sahibine ait olmadığı durumlarda; üst hakkının veya kiralamanın tapuya şerh edilme tarihinden önce koyulan ipotek, haciz veya ihtiyadi tedbir olması,

- *Üst hakkının veya kiralamanın tapuya şerh edilme tarihinden sonra koyulan ipotek, haciz veya ihtiyati tedbir olması durumunda başvurular uygun kabul edilmektedir.*

- Yatırım arazisinin tapu kaydında, yatırımın sürdürülebilirliğini olumsuz etkileyecek beyan/şerh bulunması,
- Kiralamanın/üst hakkının tapuya şerh edilmemiş olması,
- Başvuru tesliminden itibaren herhangi bir aşamada devlete ödenmemiş vergi ve sosyal güvenlik borçlarının tespit edilmesi,
- Yatırım kapsamındaki alımlarla ilgili olarak, TKDK web sitesinde (www.tkdk.gov.tr) yayımlanan "Teklif Alma Kuralları"na ilişkin rehberlerde belirtilen ve projenin reddedilmesini gerektirecek durumların tespit edilmesi,
- TKDK web sitesinde (www.tkdk.gov.tr) yayımlanan "İş Planı Hazırlama Rehberi"nde belirtilen ve projenin reddedilmesini gerektirecek durumların tespit edilmesi,
- TKDK web sitesinde (www.tkdk.gov.tr) yayımlanan "Teknik Proje Hazırlama Rehberi"nde ve "Yatırım Kapsamında Uyulması Gereken Koşullar"da belirtilen ve projenin reddedilmesini gerektirecek diğer durumların tespit edilmesi,

- Toplam uygun harcama tutarının, başvuru yapılan sektör/alt-sektör için belirlenmiş minimum sınırın altında olması,
- Sözleşme aşamasında, başvuru sahibi tarafından uygunluk kriterlerinin karşılanmaması,
- Yatırımı TKDK tarafından desteklenmek üzere seçildiği halde, başvuru sahibinin sözleşme imzalamaya davet mektubunu aldıktan sonra 5 iş günü içerisinde sözleşme imzalamaması,
- Başvuru sahibinin sözleşme imzalanmadan önce yatırımın uygun harcamalarına başlaması,
- Başvuru sahibinin kamu tüzel kişiliği olması veya kamu hissesi %25'ten fazla olan tüzel kişilik olması,
- Yapay oluşturulmuş koşulların tespit edilmesi,
- Teknik proje kontrolleri sonucunda, tespit edilen hata ve eksikliklerin düzeltilmesi için yapı ruhsatının yenilenmesinin gerekmesi,
- Kurum tarafından gerçekleştirilen harcama kalemlerinin uygunluk ve fiyat kontrolleri neticesinde, başvuru sahibinin beyan etmiş olduğu toplam uygun harcama tutarının % 50'den fazlasının uygun olmayan harcama olarak değerlendirilmesi,
- Bölüm 2.4 Başvuramayacak Olanlar başlığı altında yer alan maddelerden herhangi birinin tespit edilmesi durumunda.

TKDK'nın her türlü ret ya da destek vermeme kararı, itirazların değerlendirilmesi sonrasında, nihaidir. Projenin sözleşme öncesinde ret edilmesini gerektirecek yukarıda belirtilen gerekçelerden herhangi birinin, sözleşme imzalandıktan sonra anlaşılması anlaşılması halinde TKDK, sözleşmeyi fesih etme hakkına sahiptir.

Kurumumuzla önceki çağrılarda sözleşme imzalayıp, 13. Başvuru Çağrı İlanı yayımlandıktan sonra fesih işlemlerini başlatan başvuru sahiplerinin 13. Çağrı kapsamında Kurumumuza yapacakları başvuruları reddedilecektir.

Bu kontrol Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası, vergi numarası ve yatırım uygulama adresi üzerinden gerçekleştirilecek olup, herhangi birinin aynı olması durumunda başvuru uygun kabul edilmeyecektir.

TKDK tarafından desteklenmek üzere seçilmiş bir projenin gerçek kişi olan başvuru sahibinin vefatı halinde, projeye konu yatırımı gerçekleştirmek üzere başvuran, 4721 sayılı Medeni Kanunun Miras Hükümleri çerçevesinde mirası kabul etmiş, veraset ilamı ve diğer mirasçıların muvafakatini sunan ve IPARD II Programındaki başvuru şartlarını taşıyan bir varisle TKDK'nın uygun görmesi koşuluyla sözleşme imzalanabilir. Söz konusu yatırım için herhangi bir varisle sözleşme imzalanmaması durumunda TKDK'nın yatırıma dair destek kararı iptal olur.

9

TKDK ONAYI SONRASINDA UYGULAMA KOŞULLARI: SÖZLEŞME

9.1. SÖZLEŞME İMZALANMASI

Destek almaya hak kazanan başvuru sahiplerinin desteklerden yararlanabilmesi için sözleşme imzalaması önkoşuldur.

Projeleri, TKDK tarafından desteklenmek üzere kabul edilen başvuru sahiplerine bildirim yapılır ve hazırlanmış taslak sözleşme kendilerine gönderilir. Sözleşme imzalanması öncesinde hazırlaması gereken belgeler de kendilerine bildirilir.

Başvuru sahiplerinin kendilerine tebliğ edildiği tarihten itibaren 10 (on) gün içinde taslak sözleşmeye yazılı olarak itirazda bulunma hakları vardır. İtiraz dilekçeleri TKDK'nın ilgili İl Koordinatörlüğü ya da Merkezine elden, Acele Posta Servisi (APS) ya da iadeli taahhütlü posta yoluyla sunulabilir. İtiraz posta yoluyla sunulacaksa 10. günün akşamına kadar postaya verilmelidir. Olası itirazlar, TKDK'nın yasal düzenlemeleri ve prosedürleri çerçevesinde değerlendirilecek, İl Koordinatörlüğü ya da Merkeze sunulmasını takiben 15 iş günü içerisinde karara bağlanacak ve buna göre başvuru sahibine bilgi verilecektir. Ancak, birden fazla birimi ilgilendiren itirazlarda, bu süre 30 iş gününe kadar uzayabilir. Bu durumda 15. iş gününe kadar TKDK tarafından, söz konusu uzama ile ilgili olarak başvuru sahibine bir resmi yazı gönderilecektir. İtiraz posta yoluyla sunulursa, TKDK'nın değerlendirme süresi itirazın İl Koordinatörlüğü ya da Merkeze ulaşması ile başlar. İtiraz ve değerlendirme dönemi bittikten sonra başvuru sahibi sözleşmeyi 5 (beş) iş günü içerisinde imzalamak üzere davet edilir.

"Sözleşme İmzalamaya Davet Mektubu" kendisine ulaştıktan sonra 5 (beş) iş günü içerisinde, istenen belgeler ile birlikte, sözleşmesini imzalamaya gelmeyen başvuru sahibinin, projesi reddedilmiş sayılır.

Sözleşme imzalama aşamasında, başvuru sahibinin uygunluk şartları ve başvuru paketinde sunmuş olduğu belgelerin geçerliliğinin devam ettiği yeniden kontrol edilecektir. Gerekli şartları sağlamayan (uygunluk koşullarını kaybetmiş) başvuru sahipleri ile sözleşme imzalanmayacaktır. Başvuru sahibinin vadesi geçmiş vergi borcu ve/veya sosyal güvenlik prim borcu sözleşme aşamasında da bulunmamalıdır. Desteklenmek üzere seçildiği halde uygun olmadığı sonradan anlaşılan başvuru sahiplerine/başvurulara ret işlemi yapılır. Bu başvurular için sözleşme imzalanmış ise fesih yoluna gidilir.

Başvuru sahibi sözleşme imzaladıktan sonra yararlanıcı olarak adlandırılır. Sözleşme imzalamış yararlanıcıların adları, desteklenecek proje adları ve destek tutarları, Türkiye Cumhuriyeti'nin ve Avrupa Topluluğu'nun söz konusu destekler içindeki katkısı TKDK'nın resmi web sitesinde (www.tkdk.gov.tr) yayımlanır.

Sözleşme Dönemi, iki ana dönemden oluşur:

1) **Uygulama Dönemi:** Sözleşmenin yürürlüğe girdiği gün başlar ve son destek ödemesinin yapıldığı tarihte (fiziki kapanış tarihinde) sona erer.
2) **Uygulama Sonrası Dönem:** Son destek ödemesinin yapıldığı tarihte başlar ve bu tarihten itibaren 5 (beş) yıl sürer.

Sözleşmenin taraflarca imzalanmasını takiben, yararlanıcıyararlanıcı yatırım uygulamasına başlar. Yatırım, başvuru sahibinin taahhüt ettiği ve sözleşmede belirlenmiş süre içerisinde tamamlanmalıdır.

Sözleşme hükümlerinde yer alan hususlar; Kurumun kontrollerinin yanı sıra, Avrupa Komisyonu, Avrupa Yolsuzlukla Mücadele Bürosu (OLAF), Avrupa Sayıştay'ı, Ulusal Yetkilendirme Görevlisi, Ulusal Fon, Denetim Otoritesi ve dış denetçiler tarafından, hem kayıtlar üzerinden hem de yerinde incelemeler ile kontrol edilebilir.

Uygulama sonrası dönemde, desteklenen yatırımın amacı doğrultusunda kullanılması ve işletiliyor/sürdürülüyor olması gerekmektedir.

9.2. SÖZLEŞME AŞAMASINDA SUNULACAK TAAHHÜTLER

Aşağıda belirtilen taahhütler, sektör/alt-sektör, yatırım türü ve işletmenin yeni ya da mevcut olmasına bağlı olarak TKDK tarafından belirlenir ve sözleşme aşamasında başvuru sahibi tarafından bir taahhütname halinde imzalanır.

1. Yatırımın ulusal ve uluslararası fonlar ile diğer IPA bileşenleri kapsamında yardım almadığına ve almayacağına ilişkin taahhüt
2. Başvuru sahibinin, yatırımını son ödemeden sonra 5 yıl süreyle işleteceğine ve yatırımında esaslı bir değişiklik yapmayacağına ilişkin taahhüt
3. Başvuru sahibi ve tedarikçiler/yükleniciler arasında herhangi bir çıkar ilişkisi olmadığına ilişkin taahhüt

4. Başvuru sahibinin yatırımın sonunda başvuru yapılan sektör için IPARD programında belirtilen kapasite limitlerine uyacağına ilişkin taahhüt

5. Fiyat artışlarında oluşacak farkın başvuru sahibi tarafından karşılanacağına dair taahhüt

6. Yenilenebilir enerji yatırımı söz konusu olduğunda, başvuru sahibi tarafından yatırımın sonunda "Geçici Kabul Tutanağı" alınacağına dair taahhüt

7. Yatırımının sonunda AB hijyen ve yapısal gereklilikler konularında AB standartlarının karşılanacağına ilişkin taahhüt

Başvuru kabul edilir ise söz konusu taahhütname yatırımın sonunda AB standartlarını sağladığına dair Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğü / Tarım ve Orman İl Müdürlüğünden alınacak belge ile belgelendirilmelidir ve alınan belge son ödeme talep paketi ile birlikte İl Koordinatörlüklerine sunulmalıdır.

8. Yeni bir işletme kurulması durumunda, başvuru sahibinin yatırımın sonunda "İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatı" alacağına ilişkin taahhüt

9. Yeni bir işletme kurulması durumunda, başvuru sahibinin "İşletme Şartlı Onay/ Onay Belgesi" alacağına ilişkin taahhüt

10. Yeni bir işletme kurulması durumunda, yatırımın sonunda "Hal Kayıt Sistemi"ne kayıtlı olacağına ilişkin taahhüt (meyve ve sebze sektörü için, yalnızca kurutma ve/veya dondurma yapan işletmeler hariç olmak üzere)

11. Başvuru aşamasında "İşletme Şartlı Onay Belgesi" sunan mevcut işletmenin yatırımın sonunda "İşletme Onay Belgesi" alacağına ilişkin taahhüt

12. Yatırımın sonunda işletmede iş güvenliği konusunda AB standartlarının karşılanacağına ilişkin taahhüt

Başvuru sahibi, yatırımının sonunda iş güvenliği konusunda ilgili AB standartlarına uyum için Tarım ve Orman İl Müdürlüğü'ne veya işletme ile sözleşme imzalamış İş Güvenliği Uzmanına başvurmalıdır. Tarım ve Orman İl Müdürlüğü tarafından atanan personel veya işletme ile sözleşme imzalamış İş Güvenliği Uzmanı kontrol listesine göre gerekli kontrolleri yapacak ve AB Standartlarının sağlandığı raporu düzenleyecektir.

13. Başvuru sahibinin HACCP prensiplerine dayanan prosedürleri uygulamak için gerekli yatırımı olması durumunda, yatırımın sonunda ilgili gıda güvenlik sistemi sertifikasını alacağına dair taahhüt

14. Başvuru sahibinin yatırım adresinin bağlı bulunduğu ilde başvuru yapılan sektör kapsamında başka işletmesi/işletmeleri mevcutsa ve bu işletmelerin kapasitesi ile kapasite artırımı/yeni işletme kurulumu yoluyla hedeflediği kapasitesinin toplamı sektör için IPARD programında belirtilen kapasite sınırını aşıyorsa başvuru sahibinin mevcuttaki diğer işletme/işletmelerini kapatacağına ilişkin taahhüt

15. Yatırımın sonunda işletmede çevre koruma konusunda AB standartlarının karşılanacağına ilişkin taahhüt

Başvuru sahibi, yatırımının sonunda çevre koruma konusunda ilgili AB standartların sağladığına dair Çevre ve Şehircilik Bakanlığı İl Müdürlüklerine başvurmalıdır. Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüklerinden atanan bir personel, gerekli kontrolleri yapar ve koşullar uygun ise AB standartlarının sağlandığına dair rapor düzenler.

16. Yeni bir işletme kurulması durumunda, başvuru sahibinin, yatırımın sonunda "Çevre İzin Belgesi" veya "Çevre İzin ve Lisans Belgesi" ya da "Çevre İzin Belgesi veya Çevre İzin ve Lisans Belgesi Alınmasına Gerek Olmadığına Dair Resmi Yazı" alacağına ilişkin taahhüt(süt toplama merkezleri ve meyve-sebze sektöründe yalnızca soğuk hava deposu içeren yatırımlar hariç)

17. Yatırıma ait satın alımlar TKDK tarafından yayımlanmış olan ilgili "Başvuru Çağrı Rehberi" ve "Teklif Alma Kuralları"nda belirtilen "Menşe Kuralı"na uygun olacağına dair taahhüt

Buna göre; yatırım çerçevesindeki yapım işleri, makine ekipman ve görünürlük kapsamındaki uygun harcamaların menşei Sözleşme Ek-1 Genel Hükümlerde belirtilen istisnalar saklı kalmak üzere, AB üyesi ülkeler veya AB'ye aday ülkeler veya Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPA) yararlanıcısı ülkeler veya Avrupa Komşuluk ve Ortaklık Aracı ülkeleri (ENPI) veya Avrupa Ekonomik Bölgesi ülkelerine ait olacaktır. Birden fazla ülkenin üretim sürecine dahil olduğu durumlarda, nihai ürünün oluşma aşaması bu ülkelerden birisinde gerçekleştirilmiş olacaktır.

Sözleşme kapsamında makine-ekipman harcaması olması durumunda, makine ekipman alımına ilişkin tedarik sözleşmeleri ve faturaların toplamının her ikisinin de Rekabetçi Müzakere Usulü limitinin (100.000 Avro) altında kalması durumunda makine-ekipman uygun harcama kalemlerine ilişkin menşe kuralı aranmaz. Menşe kuralının uygulanmasına ilişkin detaylı bilgiye TKDK web sitesinde (www.tkdk.gov.tr) yayımlanan ÖTP Hazırlama Rehberinden ulaşılabilir.

Yatırımın sonunda ilgili Kurumlardan alınacak sertifikalar, bu Kurumların kendi kontrol sistemleri ve mevzuatları çerçevesinde düzenlenecek olup, TKDK'nın bu kurumlar tarafından verilecek sertifikalara ilişkin yapılacak kontroller, bunların sonucu ve sertifikalarının düzenlenmesine müdahale hakkı bulunmamaktadır. Bu nedenle bu sertifikaların alınmasından başvuru sahibi sorumlu olup, TKDK olası sorunlar veya sertifikaların alınamaması durumunda hiçbir sorumluk kabul etmeyecektir.

9.3. SÖZLEŞMEYE BAĞLI HAK VE YÜKÜMLÜLÜKLER

Tarafların (TKDK ve Yararlanıcı) hak ve yükümlülüklerini içeren maddeler sözleşmede detaylı olarak yer alacaktır. Söz konusu maddelerden bir kısmı aşağıda yer almaktadır:

Yararlanıcı, iş planı hazırlama (fizibilite ve teknik proje hazırlığı), statik, mimari elektrik ve mekanik tesisat proje hazırlama ile ilgili Genel Harcamalar hariç olmak üzere yatırımın uygun harcamalar kısmı ile ilgili faaliyetlerine sözleşme tarihinden önce başlamamakla yükümlüdür. Yararlanıcı, bu Genel Harcamalar ile ilgili olanlar hariç olmak üzere sözleşme tarihinden önceki tarihli fatura veya fatura yerine geçen belgeleri ödeme talep paketi içerisinde sunamaz. Yararlanıcı, bu Genel Harcamalar hariç her bir uygun harcama kalemine ait ödemenin sözleşme tarihinden sonra yapıldığını banka dekontuyla kanıtlamakla yükümlüdür. İlaveten, yararlanıcı bu Genel Harcamalar hariç olmak üzere sözleşme tarihinden önce yatırım faaliyetlerinin uygun harcamalarla ilgili kısmına fiilen başlamamakla yükümlüdür. Diğer bir ifadeyle, sözleşme tarihinden önce uygun yapım işlerine veya uygun makine ekipmanların satın alımına başlanamaz.

Yararlanıcı, tedarikçilerin/yüklenicilerin tüm eylemlerinden ve olası kusur, hata ve/veya hilelerinden sorumludur.

Yatırım, Sözleşme ve Sözleşmeye bağlı alacaklar, gerçek kişilerdeki ölüm hali dışında üçüncü kişilere devredilemez. Diğer bir ifadeyle, yararlanıcı gerçek kişi ise yatırım, sözleşme ve sözleşmeye bağlı alacakları, ölüm hali dışında, başka herhangi bir gerçek kişiye ya da ortağı kim olursa olsun herhangi bir tüzel kişiliğe devredemez. Aynı şekilde, yararlanıcı tüzel kişilik ise, yatırım, sözleşme ve sözleşmeye bağlı alacakları, herhangi bir gerçek kişiye ya da ortağı kim olursa olsun başka herhangi bir tüzel kişiliğe devredemez. Bu sınırlamalara bir istisna olarak, yararlanıcı gerçek kişi ise Uygulama Sonrası Dönemde yatırım ve sözleşmeyi sözleşmedeki koşullar dâhilinde bir tüzel kişiliğe devredebilir.

Devirin TKDK tarafından onaylanmasından sonra, sözleşmede zikredilen esasların ihlali halinde, TKDK sözleşmeyi fesih etme hakkına sahiptir.

Yararlanıcının gerçek kişi olması ve sözleşmenin herhangi bir döneminde ölümü halinde, yatırım, devam ettirmek üzere başvuran, 4721 sayılı Medeni Kanun'un Miras Hükümleri çerçevesinde mirası kabul etmiş, veraset ilamı ve diğer mirasçıların muvafakatini sunan varise, ilgili tedbir/sektör/alt-sektörde IPARD uygunluk şartlarını karşılaması ve TKDK'nın onaylaması koşuluyla devredilebilir. Diğer bir ifadeyle, varisin uygunluğu TKDK'nın değerlendirmesine tabidir. Ancak, varisin uygunluğunun değerlendirilmesi sırasında hem ilgili çağrıya hem de IPARD II Programının son (değişmiş) versiyonuna göre uygunluk koşulları dikkate alınır ve mirasçının lehine olan uygulanır. İlaveten, mesleki yeterlilik ve sıralama kriterleri varis için dikkate alınmaz. Yatırımın devredilmesi halinde TKDK ile ilgili varis arasında bir zeyilname imzalanır. Aksi halde, varsa ödenmiş destek tutarı, ilgili mevzuata göre mirasçılardan geri alınır.

Yararlanıcı, yatırım kapsamında uygun harcama olarak edinilmiş taşınır/taşınmaz varlıkların her birini; TKDK lehine sigortalattırmakla yükümlüdür. Sigorta poliçesinde TKDK'nın, destek oranı nispetinde daini mürtehin olduğuna ilişkin bir şerh bulunmalıdır. Yararlanıcı, sigortalattırma işlemini satın alımın ardından yapmak ve poliçeyi Sözleşme Dönemi boyunca her yıl yenilemekle yükümlüdür. Sigorta işlemleri ile ilgili detaylı bilgiler Ödeme Talep Paketi Hazırlama Rehberi'nde yer almaktadır.

9.4. SÖZLEŞMEDE YAPILACAK DEĞİŞİKLİKLER

Sözleşmede belli şartlar altında değişikliğe gidilebilir. Sözleşmede hangi değişikliklerin yapılabileceği ve değişiklik yapılma yöntemi Sözleşmenin Ek-1 Genel Hükümlerinde ve TKDK web sitesinde (www.tkdk.gov.tr) yayımlanan ve Sözleşmenin Özel Hükümler Madde 1.2'sinde belirtilen Zeyilname İşlemleri Rehberi nde detaylı olarak açıklanmaktadır. Yararlanıcı, yatırımın uygulanması ile ilgili değişiklik yapmak istiyorsa, değişiklik talebini TKDK'ya yazılı olarak bildirmek ve TKDK'nın onayını almakla yükümlüdür.

TKDK ile sözleşme imzalamış olan yararlanıcı, yapacağı sözleşme değişikliği talepleri hakkında, Kurumun aldığı ve alacağı kararları kabul etmiş sayılır. Yatırımlarla ilgili olarak bir taksit dönemi için üç defadan fazla değişiklik talebi sunulması halinde TKDK bu talepleri değerlendirmeye almama hakkına sahiptir. Yatırımlar ile ilgili olmayan, Yararlanıcıya ait bilgilere dair değişiklik talepleri ise bu sınırlama dışındadır.

Değişiklik taleplerinin, yatırımın sürdürülebilirliği üzerinde herhangi bir olumsuz etkisi olmamalıdır. TKDK, Sözleşmede değişiklik taleplerini reddetme ve/veya talepleri değerlendirme sonunda yatırımın toplam tahmini uygun harcama tutarını ve maksimum tahmini destek tutarını düşürme ve farklı tarihlerde sunulmuş talepler için birleştirilmiş zeyilname düzenleme hakkına sahiptir.

TKDK her bir değişiklik talebini uygun bulup bulmadığını yararlanıcıya bildirir..

Sözleşmede; Yatırımın amacı ve uygulama yeri (yatırımın uygulama yeri istisnaları için bkz. Zeyilname İşlemleri Rehberi) ile ilgili değişiklikler yapılamaz. Sözleşme değişikliği sırasında maksimum uygun harcama tutarı ve herhangi bir uygun harcama kaleminin tutarı arttırılamaz.

Yararlanıcılar, Sözleşmenin Genel Hükümler kısmı ile ilgili olarak değişiklik talebi sunamaz.

Her bir taksitin ve yatırımın toplam uygulama süresi, ilgili başvuru çağrı ilanı ve başvuru sahibinin, başvuru formundaki tercihine göre belirlenerek sözleşmeye yazılır. Bu süreler, sözleşmeden sonra, yararlanıcı tarafından sunulan gerekçenin TKDK tarafından makul bulunması halinde uzatılabilir. TKDK'nın süre uzatma talebini kabul ya da ret hakkı saklıdır. Süre uzatma talebi olduğunda, sözleşme değişikliği aşamasında, (varsa) kira sözleşmesi kontrol edilecektir. Kira sözleşmesinin, uygulama sonrası dönemin uzatılmış bitiş tarihinden önce sonlanma riski var ise yararlanıcıdan yeni kira sözleşmesi istenecektir.

Yatırımın uygun harcamalarına finansman sağlayan ve Kredi Niyet Mektubu başvuru sırasında TKDK'ya sunulan Banka/Finans kuruluşlarına ait hesap numaralarının değişikliğine, TKDK tarafından onay verilmeyebilir.

TKDK yararlanıcının yatırımla ilgili zeyilname taleplerini kabul etmeyebilir. Bu nedenle, başvuru sahiplerinin projelerindeki yapım işi pozlarını, diğer harcama kalemlerini, yüklenici/tedarikçilerini, teknik çizimleri, yatırım uygulama sürelerini ve taksit sayılarını, değişiklik gerekmeyecek nitelikte planlamaları menfaatlerinedir.

Yararlanıcının yanında TKDK da gerekli gördüğü durumlarda sözleşmede değişiklik talep edebilir.

9.5. NİHAİ DESTEK TUTARI

Başvuru formunda talep edilen bütçeye dayanarak TKDK tarafından yapılacak değerlendirme sonucu uygun görülen destek tutarı sözleşmede belirtilir. Sözleşmede yer alan destek tutarı tavan niteliğinde olup; fiili gerçekleşmeler ve tahakkuklar sonrasında nihai destek tutarı ortaya çıkacaktır. Bu nedenle nihai ödeme miktarı, başvuru sahibi tarafından sunulan gerekli dokümanların değerlendirilmesi ve TKDK'ya sunulan ödeme talep paketinde yer alan harcamaların yerinde kontrolleri neticesinde belirlenecektir.

TKDK tarafından aksine bir düzenleme yapılmadıkça nihai destek tutarı, sözleşmede belirtilen tutardan fazla olamaz.

10

ÖDEME TALEBİ, ÖDEME ÖNCESİ YERİNDE KONTROLLER VE ÖDEME

10.1. ÖDEME TALEBİ, ÖDEME ÖNCESİ YERİNDE KONTROLLER VE ÖDEME

Ödeme Talebi Nasıl Yapılır?

Ödemeler yararlanıcı tarafından hazırlanan Ödeme Talep Paketlerine göre yapılacaktır. Yararlanıcı hazırlamış olduğu ödeme talep paketi ile Kurum'dan ödeme talebinde bulunur. Sözleşmenin ilgili hükmü uyarınca, yararlanıcı her bir taksit için TKDK'ya, Ödeme Talep Paketi'ni uygun ve tam bir şekilde sunmakla yükümlüdür.

Ödeme Talep Paketi (ÖTP) Nedir?

Tamamlanan taksitin ödeme talebini yapmak üzere yararlanıcı tarafından hazırlanan pakettir.

ÖTP'nin İçeriği

Ödeme talep paketinin hazırlanması ve içeriği hakkındaki detaylı bilgi, TKDK tarafından (www.tkdk.gov.tr) web sitesinde yayınlanan " Ödeme Talep Paketi Hazırlama Rehberi"nde verilmiştir. Yararlanıcı Ödeme Talep Paketi hazırlama aşamasında, bu rehberi dikkate alarak Ödeme Talep Paketi'ni hazırlamalıdır.

Ödeme Talep Paketi'nin içeriği her bir sektör ve taksite göre farklı özellikler arz eder. Aynı sektör ve taksit seviyesinde bile, farklı yatırım kalemleri için farklı Ödeme Talep Paketi içeriği gerekebilir. Yararlanıcı bir (1)adet orjinal ÖTP'yi İl Koordinatörlüğü'ne sunar.

Ödeme Talep Paketi'nin İl Koordinatörlüğü'ne Teslim Tarihi

Yararlanıcının ÖTP'yi teslim etmesi gereken tarih sözleşmede belirtilmektedir. Yatırımın öngörülenden önceki bir tarihte tamamlanması ve ödeme talebi için gerekli belgelerin temin edilmiş olması şartıyla, yararlanıcı ÖTP'yi sözleşmede belirtilen tarihten daha önce teslim edebilmek için ilgili İl Koordinatörlüğü'ne başvurmalıdır.

ÖTP Teslim Etmeye Yetkili Kişiler

Ödeme Talep Paketi'ni teslim etmeye yetkili kişiler:

Gerçek Kişilerde; yararlanıcının kendisi veya noter onaylı vekalet belgesine sahip vekili,

Tüzel Kişilerde; tüzel kişiliği yasal olarak temsil ve ilzama yetkili kişi veya kendisinin bulunmadığı durumda tüzel kişiliği yasal olarak temsil ve ilzama yetkili kişinin noter aracılığıyla vekalet verdiği kişi tarafından ilgili TKDK İl Koordinatörlüğü'ne teslim edilir.

DİKKAT! *Ödeme talep paketinin hazırlanması ve içeriği hakkındaki detaylı bilgi, TKDK tarafından (www.tkdk.gov.tr) web sitesinde yayınlanan " Ödeme Talep Paketi Hazırlama Rehberi"nde verilmiştir. Faydalanıcı/Yararlanıcı Ödeme Talep Paketi hazırlama aşamasında, bu rehberi dikkate alarak Ödeme Talep Paketi'ni hazırlamalıdır.*

Avans Ödemesi

Yararlanıcının talebi üzerine ve TKDK tarafından gerçekleştirilecek kontrollerin sonucuna göre, yararlanıcı ile TKDK arasında imzalanan Sözleşme'de yer alan kamu katkısının azami %50'sine kadar yararlanıcıya avans ödemesi gerçekleştirilebilir.

Yararlanıcının avans ödemesinden faydalanabilmesi için Sözleşme imzalanmasının ardından 3 ay içerisinde, "kesin ve en az 30 ay süreli Banka Teminat Mektubu veya Kefalet Senedi" ve istenen diğer belgeler ile birlikte Sözleşme imzalanan İl Koordinatörlüğüne başvurması gerekir. Teminat Mektubunun / Kefalet Senedinin tutarı en az avans talep edilen tutarın %110'u kadar olmalıdır. Teminat Mektubu / Kefalet Senedi bulunmayan avans talepleri kabul edilmez.

Kontroller sonrasında avans ödemesinin gerçekleştirilmesi durumunda, ilk ödeme talebi sonucunda tahakkuk ettirilecek tutardan, avans ödeme tutarı mahsup edilir. Bu ödeme talebine dair tutar yeterli değil ise kalan miktar sırasıyla diğer ödeme taleplerinin tahakkukundan mahsup edilir.

Yararlanıcının, almış olduğu avansı iade etmek istemesi veya kendi isteğiyle ya da TKDK tarafından sözleşmesinin feshedilmesi durumunda avansın toptan geri alımında, avans ödemesinin yapıldığı tarihten başlayarak kanuni faiz işletilir ve avans kanuni faiziyle birlikte tahsil edilir. Yararlanıcının ödemeyi yapmaması durumunda teminat mektubu/kefalet senedi TKDK tarafından nakde çevrilir.

Ödeme Öncesi Yerinde Kontroller

Ödeme Öncesi Yerinde Kontroller yararlanıcının sözleşmesinde yer alan yükümlülüklerini ve Ödeme Talep Paketinde yer alan yatırım ve harcamaların gerçekleştirip gerçekleştirilmediğini kontrol etmek için İl Koordinatörlüğünde ve/veya Tahakkuk Koordinatörlüğünde görevli yerinde kontrol uzmanları tarafından yapılır.

TKDK, ödeme öncesi yerinde kontrolleri sözleşmenin imzalanma tarihinden yararlanıcıya son ödemenin yapıldığı tarihe kadar gerekli gördüğü her aşamada bildirimli veya bildirimsiz olarak gerçekleştirebilir.

Yararlanıcı gerçek kişi ise kendisi veya noter onaylı vekâlet belgesine sahip vekili, yararlanıcı tüzel kişi ise tüzel kişiliği yasal olarak temsil ve ilzama yetkili kişi veya kendisinin bulunmadığı durumda tüzel kişiliği yasal olarak temsil ve ilzama yetkili kişinin noter aracılığıyla vekâlet verdiği kişi yerinde kontrol esnasında

yatırımın uygulama adresinde bulunmalıdır. Sözleşmeye göre yararlanıcı harcama kalemlerine ait tutmak zorunda olduğu bilgi, belge ve muhasebe kayıtlarını, IPARD uygunluk kriterleri için destekleyici belgeleri yerinde kontrol sırasında bulundurmak, istenildiğinde göstermek zorundadır.

Yararlanıcı tarafından yapılan yatırım ve harcamalar, sözleşme ve eklerine, ÖTP' deki tüm belge, sertifika ve beyanlar ile uyumlu olmalıdır. Örneğin, yararlanıcı tarafından satın alınan bir makinenin markası, modeli, teknik özellikleri, menşe ülkesi ve fabrika seri numarası ÖTP' deki bilgiler ile uyumlu olmalıdır.

Yararlanıcı sözleşmenin sonuna kadar sözleşmesinde zeyilname yapmadan yatırımında tadilat yapamaz, yatırımını sözleşmede belirtilen amacı dışında kullanamaz.

Yapım İşlerinin Yerinde Kontrolü

Yararlanıcı, Sözleşmede bulunan uygun ve uygun olmayan harcamalarda yer alan yapım işlerini sözleşmenin eki olan teknik projelerdeki ölçülere ve teknik özelliklere uygun olarak gerçekleştirmek zorundadır. Yerinde kontrol uzmanları tüm yapım işlerinin ölçülerini, miktarlarını, teknik özelliklerini sözleşme ve eklerine ve yararlanıcının ÖTP' de sunmuş olduğu bilgilere göre kontrol eder.

Yararlanıcı, yapım işleri ile ilgili müteahhit firmanın şantiye defteri, ataşman defteri ve yeşil defteri uygun olarak tutmasını sağlamakla yükümlüdür. Yararlanıcı, müteahhit firmanın bu defterleri tutarken projesinde yer alan ve Sözleşme Ek-2'de belirtilecek olan uygun harcamaların ve uygun olmayan harcamaların kayıtlarını ayrı yerlerde göstermesini sağlamakla yükümlüdür. Ödeme talep paketi ile bu defterlerin aslı veya noter onaylı örneği istenecektir.

Yatırım aşağıda belirtilen yapım aşamalarını ve/veya harcamaları içeriyorsa, TKDK, ara dönem yerinde kontroller yapma hakkına sahiptir. Yararlanıcı aşağıdaki yapım aşamalarını ve/veya harcamaları gerçekleştirmeyi planladığı tarihten en az 3 gün önce İl Koordinatörlüğüne bildirmekle yükümlüdür:

a) Kazı, dolgu, blokaj işleri
b) Temel kalıp, donatı ve beton işleri
c) Kat kalıp, donatı ve beton işleri
d) Elektrik ve Mekanik Tesisat İşleri kurulumu sırasında
e) Bina yalıtım ve duvar işleri
f) Çatı ve çatı izolasyon işleri

Yapım işlerinde kullanılan inşaat malzemeleri kesinlikle ikinci el olmamalıdır. Yararlanıcı, yapım işlerinin kontrolü için İl Koordinatörlüğü tarafından ara dönem yerinde kontrol yapılması sırasında müteahhit firma adına yapım işlerinden sorumlu olan teknik mesulün kontrole eşlik etmesini sağlayacaktır.

Makine ve Ekipmanların Yerinde Kontrolü

Sözleşme ve eklerindeki uygun harcama ve uygun harcama olmayan makine ve ekipmanların marka, model, teknik özellik, menşe ülke ve fabrika seri numarası vb. bilgileri ÖTP' de sunulan belgelerle uyumlu olmalı, sözleşmenin eki olan makine yerleşim planına göre kurulmuş olmalı, çalışabilir durumda olmalı ve projesinde belirtilen amaca uygun olarak kullanılmalıdır.

Alınan makine ve ekipmanlar kesinlikle ikinci el olmamalıdır.

Makine üzerinde marka, model, teknik özellik, menşe ülkesi ve fabrika seri numarası bilgilerini içeren bir etiket kesinlikle bulunmalıdır. Bu etiket, makinenin kurulumundan sonra kolayca kontrol edilebilir olmalı ve sözleşmenin sonuna kadar makine üzerinde bulunmalıdır.

Yatırım makine-ekipman alımını içeriyorsa, TKDK ara dönem yerinde kontrol gerçekleştirme hakkına sahiptir. Yararlanıcı İl Koordinatörlüğü tarafından kendisine resmi yazı ile bildirilen makine-ekipmanların kurulumu için planlanan tarihi 3 gün önce İl Koordinatörlüğüne bildirmekle yükümlüdür.

Görünürlük Faaliyetlerinin Yerinde Kontrolü

Görünürlük faaliyetleri, Görünürlük Rehberi'ne göre yürütülmelidir. Yararlanıcı "Görünürlük Rehberi"nde belirtilen şartları sağlamalıdır.

Görünürlük için yapılacak pano, yatırımın 1.ödeme talep paketi teslim tarihinden önce yatırım alanında rahatlıkla görülebilecek bir yere yerleştirilmiş olmalı ve yatırımın mali kapanışı gerçekleşene kadar yerinde kalmalıdır.

Muhasebe Kayıtlarının ve Diğer Belgelerin Yerinde Kontrolü

TKDK yararlanıcının resmi kayıtlarını (muhasebe kayıtları, inşaat defterleri, belgeler, sertifikalar vb.) denetleme hakkına sahiptir. Vergi dairesine sunulmuş güncel bilanço olmaması halinde, yararlanıcının muhasebecisi tarafından hazırlanmış, imzalanmış ve mühürlenmiş dönemlere göre bilanço, mizan, dönemlere göre gelir tablosu, işletme hesap özeti, müstahsil makbuzları, gibi, muhasebe evrakları yerinde kontrol süresince yerinde kontrol uzmanına sunulmalıdır. TKDK yararlanıcının tabi olduğu vergi sınıfına göre resmi muhasebe kayıtları üzerinden yararlanıcının mali sürdürülebilirliğinin analizini yapar. Yapılan mali inceleme sonucu yararlanıcının mali sürdürülebilirliğini koruyamadığının tespit edilmesi durumunda, TKDK sözleşmeyi tek taraflı olarak feshetme, yararlanıcıya daha önce yapılmış bir ödeme var ise ödemeyi geri alma hakkına sahiptir.

Ödeme

- Ödeme talep paketinin İl Koordinatörlüğüne teslim edilmesinden sonra, Kurumun iç prosedürünün tamamlanması ardından sözleşmeye göre tahakkuk eden miktar üzerinden defaten yapılır.

- TKDK yararlanıcının tedarikçilerine hiç bir şekilde ödeme ya da para transferi yapmayacaktır.
- Ödemeler sadece yararlanıcının banka hesabına yapılacaktır. Nakit veya herhangi diğer bir ödeme şekli mümkün değildir.

10.2. UYGULAMA SONRASI YERİNDE KONTROLLER

- Uygulama sonrası yerinde kontrolün amacı; fiziki kapanışı (son ödemesi) yapılmış projelerin; TKDK ve yararlanıcı arasında imzalanan Sözleşme ve eklerindeki şartların devam edip etmediğini kontrol etmektir.
- Yararlanıcı, proje uygulamasına dair kayıtlarla birlikte ilgili hesapları doğru ve düzenli olarak tutmak ve bunları projesinin tamamlanmasından itibaren en az 5 (beş) yıl süre ile saklamakla yükümlüdür. Uygulama sonrası yerinde kontrollerde, yararlanıcının muhasebecisi her türlü bilgi paylaşımına açık olmalıdır. Ayrıca basit usül ve tevkifata tabi yararlanıcılar için bu dönemde yatırımdaki uygun harcama kalemlerin tümünün hala üstüne kayıtlı olduğunu gösterir muhasebeci ve kendi onaylı bir duran varlık listesi istenmektedir.
- Yararlanıcı, beş yıllık süre içinde her yıl, sigorta poliçesini İl Koordinatörlüğü'ne sunacaktır. TKDK, 5 yıllık süre içerisinde farklı zamanlarda desteklenen projenin yerinde kontrollerini gerçekleştirir.
- İşletmenin başvuru yapılan sektör/alt-sektör için IPARD Programında belirtilen kapasite kriterine uygunluğu kapsamındaki değerlendirme sonucunda; başvuru sahibinin diğer işletme/işletmelerini kapatacağını bildirmesi ve taahhüdünü vermesi durumunda, kapatılacağı beyan edilen işletmelerin uygulama sonrası dönem içinde aynı alt sektörde faaliyet göstermeye başladığı tespit edilir ise, geri alım süreci başlatılır.

10.3. YÜKÜMLÜLÜKLERİN YERİNE GETİRİLEMEMESİ

Yararlanıcının yatırımı sözleşmede taahhüt ettiği ve üzerinde mutabık kalındığı şekilde uygulamaması halinde, TKDK

- Ödemeleri durdurma ve/veya sözleşmeyi feshetme,
- Destek tutarını azaltma
- Ödenen tutarların yasal faizi ile birlikte tamamen geri ödenmesi için geri alım prosedürünü başlatma hakkını saklı tutar.

Yukarıda belirtilen durumlarda başvuru sahibi hiçbir hak iddia etmeyeceğini kabul eder.

11

PROJENİN YERİNDE KONTROLLERİ İLE İLGİLİ GENEL HÜKÜMLER

Başvuru sahibi/yararlanıcı, IPARD Programı çerçevesinde, yatırımın uygulama öncesi ve uygulama sonrası yerinde kontrolünün yapılmasına izin vermekle yükümlü gerçek ya da tüzel kişidir.

11.1. KONTROL EDİLEN KİŞİNİN HAK VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ

Kontrol Edilen Kişinin Hakları

Kontrol edilen, aşağıda belirtilen haklara sahiptir:

a) Yerinde kontrol uzmanlarından (YKU) "Yerinde Kontrol Görevlendirme ve Yetki Belgeleri"ni sunmalarını istemek.

b) YKU'lardan gerçekleştirilen kontrole ilişkin "Yerinde Kontroller İçin Kontrol Listesi"nin Yerinde Kontrol özet sayfasının bir nüshasını istemek.

c) Yerinde kontroller ile ilgili varsa şikâyetlerini bildirmek.

d) Kendisinin katılamadığı durumda, yerine yerinde kontroller sırasında hazır bulunmak üzere noter onaylı vekâlet belgesine sahip vekil tayin etmek.

e) Yerinde kontrol bulguları ile ilgili varsa, itirazda bulunmak.

Kontrol edilen kişiler ve çalışanları, sadece yapacakları işbirliği güvenliklerini tehlikeye soktuğunda veya kendilerini herhangi bir yönetmeliği, kanunu ihlal etme riskini ortaya çıkardığında ya da kanunda belirtilen gizlilik taahhüdünü ihlal etmelerine yol açabilecek durumlarda, etkili işbirliği sağlamaktan muaf tutulurlar.

Yararlanıcı, transfer tebligatı ile birlikte kendisine ulaşan kesintiler tablosunun yapım işleri için detayını "Yararlanıcı Bilgilendirme Dokümanı"ndan görebilir. İtirazlar bu tablo incelenerek hangi poza ve miktara itiraz edildiğini gösterecek detayda olmalı ve destekleyici doküman, fotoğraf vs. ile kanıtlanmalıdır.

Kontrol Edilen Kişinin Yükümlülükleri

a) Kontrolün gerçekleştirilebilmesi için gerekli koşulları sağlamak (güvenlik tedbirlerini almak vb.), kontrol sırasında bulunmak ya da noter onaylı vekâlet belgesine sahip vekilini bulundurmak, kontrolün işleyişini tehlikeye atabilecek her türlü davranıştan kaçınmak.

b) YKU'lara kontrol edilen yer ve ekipman ile ilgili güvenlik düzenlemeleri hakkında bilgi vermek.

c) İstendiği takdirde, proje kapsamında yapılan kontrollerle ilgili her türlü bilgi ve belgeyi YKU'lara sunmak.

d) Yerinde kontrol ekibinin; araziye, ilgili her türlü uygulama binasına ve bölümlerine, yer ve araçlar ile hesap dokümanlarına, kayıtlara, bilgilere ve iletişim araçlarına ya da diğer aletlere erişimine izin vermek. Bu yükümlülük, kontrol edilen kişi tarafından her türlü iş etkinliği için kullanılan, ilgili yerlerdeki belgeler için de geçerlidir.

Yararlanıcı, proje uygulama süresi ve takip eden 5 (beş) yıllık uygulama sonrası dönem boyunca kendisine sağlanmış taşınır ve taşınmazları sözleşme amaç ve kapsamına uygun şekilde aktif olarak kullanmakla, ayrıca ilgili taşınırların ve taşınmazların mülkiyetini ve kullanım amacını değiştirmemekle yükümlüdür. Söz konusu taşınır taşınmazlar yukarıda belirtilen süre içerisinde proje uygulama adresinde kalacaktır.

11.2. TKDK'NIN HAK VE YÜKÜMLÜLÜKLERİ

YKU'lar yerinde kontrolleri gerçekleştiren TKDK'nın çalışanlarıdır.

TKDK Yerinde Kontrol Uzmanlarının Yetkileri

a) Proje ile ilgili; araziye, her türlü uygulama binasına ve bölümlerine, yer ve araçlara başvuru sahibi/yararlanıcı ile birlikte girmek.

b) Araziye, ilgili her türlü uygulama binasına ve bölümlerine, yer ve araçlar ile hesap dokümanlarına, kayıtlara, bilgilere ve iletişim araçlarına ya da diğer aletlere erişmek. Bu hak kontrol edilen kişi tarafından her türlü iş etkinliği için kullanılan, ilgili yerlerdeki belgeler için de geçerlidir.

c) Başvuru sahibinden/yararlanıcıdan kontrol için gerekli dokümanları, örnekleri, materyalleri, teknolojileri ve alet ekipmanları istemek.

d) Tespit edilen eksikliklerin nedenleri de dâhil olmak üzere her türlü açıklama ve bilginin sunulmasını istemek.

e) Kontroller sırasında elde ettiği bulguları ve deneyimleri desteklemek/doğrulamak/kanıtlamak için her türlü araçtan yararlanmak.

f) Başvuru sahibi/yararlanıcı ve çalışanlarından kontrolü tehlikeye atabilecek her türlü davranıştan kaçınmalarını istemek.

g) Çıkar çatışması, yakınlık/akrabalık, husumet, hava ve yol koşulları, güvenlik (terör, vb.), başvuru sahibinin/yararlanıcının veya vekilinin yatırım adresinde bulunmaması gibi engelleyici durumlar söz konusu olduğunda yerinde kontrol yapmamak.

TKDK Yerinde Kontrol Uzmanlarının Yükümlülükleri

a) Yerinde kontrol aktiviteleri ile ilgili Ulusal ve AB mevzuatlarını uygulamak.

b) Kontrol edilen kişilerin yasalarla korunan haklarına ve haklı menfaatlerine saygı göstermek.

c) Her kontrolden önce İl Koordinatörlükleri ya da TKDK Merkezi tarafından verilmiş olan "Yerinde Kontrol Görevlendirme ve Yetki Belgesi"ni başvuru sahibine/yararlanıcıya sunmak.

d) Kontrol edilen kişinin mülkündeki güvenlik düzenlemelerine uygun hareket etmek. Kontrolün yapılamayacağı bir durum ortaya çıktığında kontrolü gerçekleştirmemek.

e) Projenin başlamasına ilişkin bazı bilgileri gizli tutmak; bununla birlikte, bu hüküm bazı bilgileri özel düzenlemelere göre rapor etme yükümlülüğünü etkilemez.

f) Kontrol edilen yer ile ilgili elde edilen bulgu ve deneyimleri desteklemek/doğrulamak/kanıtlamak için her türlü araçtan yararlanmak.

g) Dokümanları hırsızlığa, nitelik bozulmasına ya da değiştirilmeye karşı güvence altına almak.

h) Kontrol edeceği kişiler ile çıkar çatışması, yakınlık/akrabalık, husumet durumunun olması vb. gibi durumlarda yerlerine başka bir uzmanın görevlendirilmesini ve yerinde kontrol planının da buna göre yeniden düzenlenmesini sağlamak üzere konuyu İl Koordinatörlüğünde YKBA'ya, Merkezde KYKU'ya bildirmek.

i) Yerinde kontrole bildirim yapılarak gidilecekse başvuru sahibini/yararlanıcıyı yerinde kontrolün tarih ve saati hakkında bilgilendirmek

j) Yerinde Kontrol Özet sayfasının bir nüshasını yerinde kontrolün sonunda başvuru sahibi/yararlanıcıya vermek.

Yerinde kontrol özeti kısmında yer alan yerinde kontrol bulguları yerinde kontrol sonucunun pozitif veya negatif olması ile ilgili değildir, sadece bulguları başvuru sahibi/yararlanıcı ile paylaşmayı amaçlar. Son rapor ofiste değerlendirmenin tamamlanması sonucunda oluşturulacaktır.

12

SAĞLAM MALİ YÖNETİM PRENSİPLERİNE UYUM VE ÖZGÜNLÜK

IPARD Programı kapsamında destek almak amacıyla yapılacak yatırımlara ilişkin hazırlanacak projelerde; "Sağlam Mali Yönetim Prensiplerine" uyulması, AB ve ulusal kaynakların uygun ve etkin kullanılması, yatırım kapsamında planlanan tüm satın alımların ve yatırımın bütçelendirilmesi aşamasında gerçekleştirilecek tüm faaliyetlerin bu çerçevede gerçekçi, hesap verilebilir gerekçelere dayandırılması esastır. Ayrıca özellikle bütçelendirme aşamasında Sağlam Mali Yönetim Prensiplerine uyumun yanında, adi rekabet, fırsat eşitliği ve şeffaflık gibi hususlar da göz önüne alınmalı ve satın alımlar ile ilgili faaliyetler piyasa koşullarına uygun olmalıdır.

Yapılacak yatırımlar ile ilgili hazırlanacak projeler ve iş planları, IPARD Programının genel amaçları, yatırım yapılacak tedbirin özel amaçları ve yatırım yapılacak sektörün gereklilikleri doğrultusunda özgün olmalı, benzer ve kopya projelerden kaçınılmalıdır.

Yatırım bütçelendirilmesi aşamasında; AB ve Ulusal kaynakların uygun ve etkin kullanımın olumsuz etkileyecek, IPARD programı ve yatırımın amaçlarını zedeleyecek manipülasyonların veya bu yönde yapılan girişimlerim bir parçası olunmamalıdır. Bu çerçevede yatırımın bütçelendirilmesi aşamasında, teklif daveti gönderilecek ve seçilecek tedarikçilerin/yüklenicilerin belirlenmesinde bu girişimlere karşı dikkatli olunmalıdır.

Başvuru sahipleri, IPARD Programı kapsamında yapacakları yatırımlarda, gerek projelerin hazırlığı ve bütçelendirilmesinde, gerekse yatırımın uygulama dönemi ve sonrasında yapacakları faaliyetlerde; yukarıda belirtilen hususlara uymalı, bu hususları zedeleyecek kasıtlı girişimler ve manipülasyonlardan kaçınmalıdırlar.

TKDK tarafından yapılacak değerlendirmelerde, yatırımların, IPARD programında belirtilen amaç ve uygunluk kriterlerini karşılamasının yanında, sağlam mali yönetim prensiplerine uygunluğu ve özgünlüğü kontrol edilecektir. TKDK bu hususları zedeleyecek, AB ve ulusal kaynakların etkinliğin olumsuz etkileyecek yönlendirmeler veya bu yönde yapılacak girişimlerin önlenmesine yönelik tedbirler alacaktır. Bu kapsamda özellikle; hazırlanan projelerin özgünlüğü, destek kapsamında satın alınması planlanan harcama kalemlerinin gerekçeleri, nasıl ve nereden temin edilecekleri ile ilgili konular detaylı olarak incelenecektir.

Yapılacak kontrol ve incelemeler sonucunda, yukarıda bahsedilen hususları zedeleyecek kasıtlı girişim ve faaliyetler tespit edildiği takdirde, TKDK bu başvuruları reddetme, başvuru sahipleri hakkında yasal işlem başlatma hakkına sahiptir. Başvuru sahipleri; gerek projelerini hazırlama, yatırımlarını bütçelendirme, hizmet alacağı danışman firmaları ve tedarikçileri/yüklenicileri belirleme, tekliflerini alma aşamasında, gerekse TKDK ile sözleşme imzalama sonrası yatırımın uygulama ve faaliyet döneminde yapacakları faaliyetlerinde bu hususlara dikkat etmelidir.

Başvuru sahipleri, projenin hazırlanma ve uygulanmasından doğrudan sorumlu olup, TKDK'nın tek muhatabıdır. Başvuru çağrısı boyunca tüm resmi açıklamalar ve talep edilen bilgiler TKDK tarafından sağlanacaktır. Bu kapsamda, TKDK internet adresinde (www.tkdk.gov.tr) yayımlanmayan veya TKDK tarafından hazırlanan rehberlerde yer almayan hiç bir bilgi başvuru sahipleri ve TKDK için bağlayıcı nitelik taşımamaktadır.

13

USULSÜZLÜK VE DOLANDIRICILIK

Başvuru sahipleri yapacakları yatırımlarda, bu rehberde yer alan koşul ve kurallara uymalı, projenin hazırlığı ve bütçelendirilmesinde; usulsüzlük ve dolandırıcılık kapsamına giren faaliyetlerden kaçınmalıdırlar. Bu rehberde belirtilen hususlar, IPARD programı kapsamında destek amacıyla sunulacak başvurular ve başvuru sahipleri için bağlayıcı nitelik taşımakta olup, bu rehberde belirtilen hususlara uyulmaması durumunda, değerlendirme sonucuna göre TKDK bu başvuruları reddetme, başvuru sahipleri hakkında yasal işlem başlatma hakkına sahiptir.

IPA Çerçeve Anlaşmasının 51/5. Maddesine göre; aşağıdaki tanımlar geçerlidir:

Hata; IPARD II yararlanıcısı veya IPARD II yardım alıcısı tarafından kasıt olmadan işlenen yazım hataları ve teknik hatalar anlamına gelir.

Usulsüzlük; mali hususlardan sorumlu bir şahsın, Birlik genel bütçesine gerekçesiz bir harcama kalemini eklemek suretiyle Birlik genel bütçesine zarar veren veya verebilecek bir fiil ya da ihmalinden kaynaklanan, geçerli kuralların ve sözleşmelerin herhangi bir hükmünün ihlali anlamına gelir.

Dolandırıcılık; Birliğin genel bütçesinden veya Avrupa Birliği tarafından veya Birlik namına yönetilen bütçelerden fonların hatalı tahsis edilmesi veya gerekçesiz serbest bırakılmaması sonucunu doğuran sahte, gerçek dışı veya eksik ifadelerin veya belgelerin kullanılmasıyla ya da sunulması; aynı etkiyi doğuracak belirli bir yükümlülüğün ihlal edilmesi suretiyle bilginin gizlenmesi; bu tür fonların verilme amaçları dışında başka amaçlara yönelik olarak yanlış kullanılması ile ilgili olarak yapılan tüm kasıtlı eylem veya ihmaller anlamına gelmektedir.

Aktif yolsuzluk, bir kamu görevlisinin Birliğin mali çıkarlarına zarar verecek veya zarar verme potansiyeli taşıyacak şekilde görevini kötüye kullanma veya görevin gereklerini yerine getirmekten kaçınacak şekilde davranması için, doğrudan ya da bir aracı vasıtasıyla bu görevliye veya bu görevli namına üçüncü bir kişiye menfaat sağlamaya veya menfaat sağlama vaadine yönelik kasti hareketi ifade eder.

Pasif yolsuzluk, bir kamu görevlisinin, Birliğin mali çıkarlarına zarar verecek veya zarar verme potansiyeli taşıyacak şekilde görevini kötüye kullanmak veya görevinin gereklerini yerine getirmekten kaçınacak şekilde davranmak için, doğrudan veya bir aracı vasıtasıyla kendisi veya bir üçüncü kişi için kasti olarak menfaat temin veya talep etmesi ya da menfaat sağlama vaadini kabul etmesidir. Bu maddedeki tanımlar Türk Ceza Kanuna yeni suç türleri eklenmesi veya kanundaki suç türlerinin değiştirilmesi şeklinde yorumlanmamalıdır.

Usulsüzlük Yönetimi ulusal bütçe açısından da uygulanır.

Bütün usulsüzlükler dolandırıcılık değildir; ancak bütün dolandırıcılıklar usulsüzlüktür.

Usulsüzlük ya da dolandırıcılık şüphesi olan durumlarda TKDK vakayı değerlendirir ve ödeme işlemlerini durdurabilir.

Usulsüzlüğün sonuçları ve yaptırımları şüpheli dolandırıcılık ve dolandırıcılığın sonuç ve yaptırımlarından farklıdır. Usulsüzlüğün kapsamına göre, usulsüzlüğün türü ve projeye etkisi, sonuçları ve yaptırımları değişmektedir.

Kırmızı Liste, haklarında TKDK tarafından "şüpheli dolandırıcılık" kararı verilen yararlanıcı ve başvuru sahiplerine ilişkin bilgilerin yer aldığı listedir.

Aşağıda belirtilen ilgili kişiler kırmızı listeye alınır.

Gerçek kişiler için: Başvuru sahibi/ yararlanıcı

Tüzel kişiler için:

- Şirketi temsil ve ilzama yetkili kişi(ler)
- Şahıs şirketi ise tüm hissedarlar
- Sermaye şirketi ise çoğunluk hisseye sahip olan hissedarlar

Bu kişiler hakkında Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunulur. Aynı zamanda bu kişi başvuru sahibi ise başvurusu reddedilir; yararlanıcı ise sözleşmesi askıya alınır ve kendisine ödeme yapılmaz. Savcı, kişi hakkında dava açar ve yararlanıcı aleyhine mahkeme kararı kesinleşirse yararlanıcının sözleşmesi feshedilir; dava açmazsa sözleşme ve ödemeye devam edilir.

Hakkında dava açılan ve dava aleyhine sonuçlanıp, suçlu olduğu mahkeme kararı ile kesinleşen başvuru sahibi/yararlanıcı kara listeye alınır. Savcının hakkında takipsizlik kararı verip dava açmadığı yahut hakkında dava açılıp da mahkeme kararı lehine kesinleşen başvuru sahibi/yararlanıcı kırmızı listeden çıkarılır.

Kırmızı listede yer alan yararlanıcı/başvuru sahibi TKDK'ya başka bir proje sunarsa, yeni sunduğu yatırıma ilişkin yapılan iş planı analizinin başında (-60) puan alır.

TKDK tarafından, Kırmızı listeye alınan ve kırmızı listeden çıkarılan kişilere bu durumun doğuracağı sonuçları da içeren bir bildirim mektubu hazırlanır, iadeli-taahhütlü olarak gönderilir.

Kara Liste, hakkında dava açılan ve dava aleyhine sonuçlanıp, suçlu olduğu mahkeme kararı ile kesinleşen başvuru sahibi/yararlanıcı kara listeye alınır.

Aşağıda belirtilen ilgili kişiler kara listeye alınır.

Gerçek kişiler için: Başvuru sahibi/ yararlanıcı

Tüzel kişiler için;

- Şirketi temsil ve ilzama yetkili kişi(ler),
- Şahıs şirketi ise tüm hissedarlar,
- Sermaye şirketi ise çoğunluk hisseye sahip olan hissedarlar.

Kara listede yer alan kişiler IPARD fonlarından men edilir ve tekrar başvuru yapmak istediklerinde başvuruları kabul edilmez.

TKDK tarafından, kara listeye alınan kişilere bu durumun doğuracağı sonuçları da içeren bir bildirim mektubu hazırlanır, iadeli-taahhütlü olarak gönderilir.

Kırmızı liste ve kara liste ile ilgili süreç ve sonuçlar (cezai işlemler hariç) aynı zamanda yararlanıcı ya da başvuru sahibi olan tüzel kişilik için de geçerli olacaktır.

14

BİLGİ TALEPLERİ, ŞİKÂYET VE İTİRAZLAR

14.1. BİLGİ TALEPLERİ

Bilgi talepleri; IPARD Programı, program dâhilinde verilecek destekler ve destek koşulları; uygulanacak projeler, başvuru paketi ve başvuru çağrısı süreci hakkında olmalıdır.

TKDK personelinin başvuru sahibine başvuru formu ve eklerinin, iş planı, teknik proje veya diğer gerekli belge ve dokümanların, hazırlanmasına ve doldurulmasına ilişkin yardımda bulunmaları kesinlikle yasaktır. (Hangi yatırımı yapmanın daha iyi olacağı/ başvuru paketinin/ iş planının/ teknik projenin doldurulması gibi yardım talepleri cevaplandırılmayacaktır.) Bu tür destek ve/veya bilgilendirmeler hiçbir TKDK personeli tarafından yapılamaz.

Başvuru öncesi ve sözleşme sonrası dönemlerdeki bilgi talepleri, her İl Koordinatörlüğü bünyesinde kurulmuş bulunan Yardım Masasına şahsen başvuru yolu ile veya resmi yazı, faks ve Kurum resmi internet sayfasındaki "yardım masası" uygulaması veya info@tkdk.gov.tr aracılığıyla iletilebilir.

Ayrıca on-line başvuru aşamasında sorun yaşanması durumunda, onlinebasvuru.tkdk.gov.tr adresinde yer alan başvuru sayfasından da yardım talepleri iletilebilir.

Bunun yanı sıra, Türkiye'nin her yerinden ulaşılabilir olan 444 85 35 no'lu telefon hattı, sorularını telefon vasıtasıyla yöneltmek isteyen soru sahipleri için mesai saatleri içinde faal durumdadır.

Soru sahipleri sorularının cevaplarını anında alabilmektedirler. Ancak detaylı çalışma gereken durumlarda cevap, 15 (on beş) iş günü içerisinde başvuru sahibine talep etmiş olduğu iletişim kanalı üzerinden iletilmektedir. Cevabın hazırlanma süresinin 15 iş gününü aşması durumunda; hangi hallerde sürenin uzadığı, Bilgi Edinme Kanuna dayanarak gerekçelendirilmekte ve soru sahipleri 30 günü aşmamak kaydıyla en kısa zamanda cevap alacaklarına dair bilgilendirilmektedir.

14.2. ŞİKÂYETLER

IPARD Programı süresince, başvuru sahipleri / yararlanıcılar TKDK'nın uygulamaları ve personelin davranışlarıyla ilgili her türlü sorun ve şikâyetlerini dile getirme hakkına sahiptirler.

Şikâyetler, TKDK İl Koordinatörlüklerine ve Merkezine; kişisel başvuru, telefonla bildirim, yazılı bildirim (dilekçe, faks, e-posta), Kurum resmi web sitesindeki "şikayet" uygulaması ve/veya şikayet kutusu aracılığı ile yapılabilir.

Şikâyet Kutuları Merkez ve İl Koordinatörlüklerinin Hizmet Binalarında, bina girişlerinde bulunur. Şikâyet sahipleri şikayetlerini şikayet kutularının yanında mevcut olan formları doldurarak iletebilir.

Bunun yanı sıra, Türkiye'nin her yerinden ulaşılabilir olan 444 85 35 no'lu telefon hattı, şikâyetlerini telefon vasıtasıyla yöneltmek isteyen şikâyet sahipleri için mesai

saatleri içinde faal durumdadır. 444 8535 no'lu hatta yapılan başvurular şikâyet sahibinin başvuru yaptığı veya başvuru yapmayı planladığı İl Koordinatörlüklerine yönlendirilmekte ve yapılan tüm görüşmeler otomatik olarak kayıt altına alınmaktadır. Kurum, telefon ile bildirimlerde şikâyet sahibinden şikâyetini yazılı olarak sunmasını da isteyebilir.

Tüm şikâyetlerde, şikayet sahibinin kimlik ve iletişim bilgilerinin yer alması zorunludur. TKDK, kimlik ve iletişim bilgilerinin olmadığı durumlarda şikâyetler hakkında değerlendirme/inceleme yapmama hakkına sahiptir. Şikâyet sahibinin kimliği, şikayet sahibi ile şikayeti alan Uzman arasında gizli tutulur. Gizlilik, ancak şikâyet ile ilgili yasal bir süreç başlarsa bozulur.

TKDK, en geç 30 gün içerisinde şikâyeti değerlendirerek talep etmesi halinde sonucu şikayet sahibine iletir.

Bununla birlikte, 444 85 35 nolu telefon hattı, IPARD Programı süresince, yararlanıcılar ve uygulamakta oldukları proje hakkında usulsüzlük şüphesi ihbarlarının bildirilmesi için de kullanıma açıktır. İhbarlar için 444 85 35 nolu telefon hattı mesai saatleri içinde faal durumdadır. Usulsüzlük şüphesi ihbarına ilişkin yapılan görüşmeler otomatik olarak kayıt altına alınmaktadır. İhbarlarda, ihbar sahibinin kimlik ve iletişim bilgilerinin yer alması zorunlu değildir. Kimlik bilgileri verilmesi halinde ise bu bilgiler (yasal süreç hariç) Kurum tarafından hiçbir şekilde ifşa edilmeyecektir. Kurum telefon ile bildirimlerde şikayer sahibinden şikâyetini yazılı olarak sunmasını da isteyebilir.

14.3. İTİRAZLAR

Başvuru sahibi/yararlanıcılar TKDK'nın projeleri üzerinde yapmış olduğu iş ve işlemlere itiraz edebilirler. İtiraz, projelerin değerlendirilmesi ve seçimi, sözleşme işlemleri, ödemeler ve yerinde kontrol sonuçları gibi işlemlere karşı yapılabilir.

Başvuru sahiplerinin/yararlanıcıların itiraza konu dokümanın tebliğ edilmesini takiben 10 (on) gün süreyle yazılı olarak itirazda bulunma hakları vardır. İtiraz dilekçeleri, Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu'nun (TKDK) ilgili İl Koordinatörlüğü ya da Merkezine elden, Acele Posta Servisi (APS) ya da iadeli taahhütlü posta yoluyla sunulabilir. İtiraz posta yoluyla sunulacaksa 10. günün akşamına kadar postaya verilmelidir. Olası itirazlar, TKDK'nın yasal düzenlemeleri ve prosedürleri çerçevesinde değerlendirilecek, İl Koordinatörlüğü ya da Merkeze sunulmasını takiben 15 iş günü içerisinde karara bağlanacak ve buna göre başvuru sahibine bilgi verilecektir. Ancak, birden fazla birimi ilgilendiren itirazlarda, bu süre 30 iş gününe kadar uzayabilir. Bu durumda 15. iş gününe kadar TKDK tarafından, söz konusu uzama ile ilgili olarak başvuru sahibine bir resmi yazı gönderilecektir. İtiraz posta yoluyla sunulursa, TKDK'nın değerlendirme süresi itirazın İl Koordinatörlüğü ya da Merkeze ulaşması ile başlar.

TKDK'nın, yapılan itirazın değerlendirilmesi sonunda vereceği karar nihaidir.

DIZAYN

15

GÖRÜNÜRLÜK

Görünürlük faaliyetleri, bu rehberin ekinde yer alan ve TKDK'nın www.tkdk.gov.tr web adresinde yayımlanan "Görünürlük Rehberi"ne göre yürütülmelidir.

Başvuru sahibi "Görünürlük Rehberi"nde belirtilen şartları sağlamalı ve görünürlük için mutlaka bütçe ayırmalıdır. Görünürlük için bütçe tahsis etmeyen yatırımlar uygun değildir.

Bu tedbir kapsamında görünürlük için sadece bir (1) pano alımı desteklenecektir.

Görünürlük için yapılacak pano, yatırımın 1. Ödeme Talep Paketi teslim tarihinden önce yatırım alanının rahatlıkla görünebilecek bir yerine yerleştirilmiş olmalı ve yatırımın mali kapanışı süresince yerinde kalmalıdır.

TKDK

Turan Güneş Bulvarı No: 68 Çankaya, Ankara
444 8 535
www.tkdk.gov.tr

Tüm hakları Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumuna aittir. İzinsiz çoğaltılamaz. Parayla satılamaz.
Avrupa Komisyonu bu yayın içeriğinden sorumlu değildir.

Bu kitapçıkta yer alan bilgilerin güncel haline www.tkdk.gov.tr adresinden ulaşabilirsiniz.
Ayrıntılı bilgi için; İl Koordinatörlüklerimiz ile yüz yüze görüşebilir, 444 85 35 No.lu Yardım Masası Telefon Hattı'nı arayabilirsiniz.